

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**SPOLEČNÁ OBCHODNÍ
POLITIKA EVROPSKÉ UNIE**

Autor práce: Robert Peschel

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Katedra: Katedra společenských věd

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce RNDr. Růženě Ferebauerové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

Peschel, R. *Společná obchodní politika Evropské unie* : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014, 57 s.
Vedoucí bakalářské práce : RNDr. Růžena Ferebauerová

Klíčová slova: společná obchodní politiky, Evropská unie, nástroje, obchodní bilance, import, export

Cílem bakalářské práce *Společná obchodní politika Evropské unie* je rozbor a vysvětlení jednotlivých termínů. První část bakalářské práce je zaměřena na vznik a vysvětlení termínu *Společná obchodní politika*. V druhé části charakterizují postavení Evropské unie ve světě a její obchodní vztahy s nejdůležitějšími obchodními partnery. V poslední části je graficky znázorněna obchodní bilance EU 27 a ostatních ekonomik.

Abstract

PESCHEL, R., *Common commercial policy of the European union* : Bachelor thesis. České Budějovice : The Collage of European and Regional Studies, 2014. 57 p. Supervisor : RNDr. Růžena Ferebauerová

Klíčová slova: common commercial policy, European union, instruments, balance of trade, import, export

The goal of bachelor thesis *Common commercial policy of the European union* is analysis and explanation of terms. The first part bachelor thesis focuses on the origin and explanation of common commercial policy. The second part describes the position European union in the World and its relations trade with a major trading partners. The last part is a graphical representation of the trade balance EU 27 and the other economies.

OBSAH

ÚVOD	8
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 IDEA EVROPSKÉHO SJEDNOCENÍ.....	10
2.1 Předchůdci a průkopníci myšlenky sjednocené Evropy.....	10
2.2 Koncepce a modely evropského sjednocení.....	10
2.3 Společný trh s uhlím a ocelí	11
2.4 Evropské sdružení volného obchodu.....	12
2.5 Vstup České republiky do EU	13
2.5.1 Nový právní řád	15
2.6 Rada Evropské unie.....	15
2.7 Evropská Komise	17
2.8 Složení Komise.....	17
3 SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA	19
3.1 Společně obchodní politika	21
3.2 Vznik a utváření společné obchodní politiky	22
3.2.1 Římská smlouva	22
3.2.2 Maastrichtská smlouva	22
3.2.3 Smlouva z Nice.....	22
3.3 Postavení EU ve světovém obchodě	24
4 NÁSTROJE SPOLEČNÉ OBCHODNÍ POLITIKY.....	25
4.1 Cla	25
4.2 Antidumpingová opatření.....	25
4.3 Obchodní bariéry	26
4.4 Systém všeobecných celních preferencí.....	26
4.4.1 Revize Evropské komise	26
4.4.2 Sdělení k obchodu a rozvoji	27
5 OBCHODNÍ VZTAHY EU.....	28

5.1	Postavení EU ve WTO	28
6	EVROPSKÁ UNIE A SVĚT.....	29
6.1	Přehled nejdůležitějších bilaterálních partnerů EU	30
6.1.1	Spojené státy americké	30
6.1.2	Rusko	31
6.1.3	Čína.....	33
6.1.4	Kanada	34
6.1.5	Obchodní dohoda EU a Kanady	35
6.1.6	Země Afriky, Karibiku a Pacifiku (ACP).....	36
6.1.7	Latinská Amerika	37
7	OBCHODNÍ BILANCE EU A NEJVĚTŠÍCH SVĚTOVÝCH EKONOMIK	
	39	
7.1	Porovnání importu a exportu v roce 2011	42
7.2	Obchodní bilance v roce 2012 – import	45
7.3	Obchodní bilance v roce 2012 – export.....	47
7.4	Podíl EU na automobilovém průmyslu	50
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	55
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	56
	PŘÍLOHY.....	57

ÚVOD

Evropská unie je regionálním seskupením čítajícím 27 členských států. Rozloha Evropské unie je 4 miliony km² a žije zde přes 503 milionů obyvatel. Co se týká počtu obyvatel, zaujímá Evropská unie 3. místo za Čínou a Indií. Co se týče obchodních čísel, Evropská unie se podílí 34% na exportu a necelými 32% na importu v celosvětovém měřítku. Největším tahounem ekonomiky Evropské unie je Německo, které vytváří přes 20% podíl v EU v importu a přes 24% v exportu.

Společná obchodní politika je jednou z nejstarších politik EU vůbec. Evropské společenství si už od samého počátku kladlo za cíl vytvoření společného vnitřního trhu, kde by odstraněním všech bariér pro volný obchod zboží, osob, služeb a kapitálu vznikl rozsáhlý hospodářský prostor s mnoha pozitivními ekonomickými účinky.

Cílem této práce je popsat společnou obchodní politiku Evropské unie dále jen SOP a její dopad na současnou podobu obchodu jak uvnitř Společenství, tak se třetími zeměmi. Práce je rozdělena na několik částí, ve kterých jsou podrobně charakterizovány jednotlivé aspekty SOP.

První kapitola se věnuje seznámení s Evropskou unií, jejímu utváření na pozadí historických událostí v druhé polovině 20. století, oblastem realizace a orgánům činným v rozhodovacím procesu SOP. Následuje vysvětlení pojmu SOP, stručné shrnutí historického vývoje SOP. Dále jsou popsány nejdůležitější nástroje SOP a jejich implementace v obchodní politice.

Druhá kapitola je zaměřena na postavení EU ve Světové obchodní organizaci dále jen WTO. Dále je stručný popis nejdůležitějších světových mimo evropských partnerů. Je zde popsán jejich historický vývoj, rozpory které vznikly během vzájemné spolupráce a u některých partnerů jejich budoucí vývoj.

V poslední části práce je graficky vyjádřen vývoj zahraničního obchodu uvnitř Evropské unie a dále pak s nejdůležitějšími obchodními partnery mimo EU. Zde můžeme porovnat jednotlivé aspekty jako je import, export a obchodní bilance.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Společná obchodní politika Evropské unie je pro mnohé z nás pouze jedním z mnoha důvodů, proč vůbec Evropská unie vznikla, pro mě je to však jeden hlavních důvodů. Společná obchodní politika Evropské unie se řadí mezi nejstarší politiky Společenství. Společná obchodní politika má nadnárodní charakter, patří ke společně prováděným politikám vůči třetím zemím a pokrývá tak všechny důležité aspekty obchodu se zbožím a službami. Hlavním cílem této politiky je otevření světových trhů pomocí progresivního zrušení omezení v mezinárodním obchodu, snižování celních bariér a prosazování vícestranných obchodních pravidel. Nyní v době tzv. „finanční krize“ řeší Evropská unie modernizaci Společné obchodní politiky, za účelem jak být konkurence schopná. Na tomto kroku pracuje Evropská komise.

Práce se primárně zaměřuje na pojem Společná obchodní politika. Bakalářská práce je členěna na 7 kapitol. V teoretické části jsou za pomoci odborné literatury, vysvětleny důležité pojmy a události, které vedou k naplňování cílů SOP. Odborné literatury je na toto téma dosti, avšak většina literatury je již zastaralá z důvodů neustálých změn a proto byly použity i elektronické zdroje a portály Evropské unie, kde dochází k pravidelné aktualizaci.

V poslední 7. kapitole jsou za pomoci dat z Eurostatu a Světové obchodní organizace analyzována důležitá data, která se dnes uvádí jako hlavní ukazatele výkonu ekonomik jednotlivých států či seskupení. Do práce jsem vybral ukazatele import, export a obchodní bilance v letech 2011 a 2012. Data jsou uspořádána v jednotlivých tabulkách a pro lepší přehled a porovnání hodnot, které jednotlivé ekonomiky vykazují, jsou k těmto tabulkám přiloženy i jednotlivé grafy.

2 IDEA EVROPSKÉHO SJEDNOCENÍ

2.1 Předchůdci a průkopníci myšlenky sjednocené Evropy

Myšlenka sjednocení Evropy se v historii našeho kontinentu opakovaně objevovala v rozmanitých podobách. Její počátky bývají mnohými autory shledávány již v myšlenkovém světě antického Řecka, předobraz jejího politického uskutečnění lze pak vidět v sjednotitelském úsilí římské říše a především v integračních tendencích středověké „svaté říše“ založené na univerzalistickém ideálu křesťanství. Mezi ideové zdroje současné integrace pak samozřejmě patří teoretické koncepce různých evropských osobností, jež se soustředily na hledání vhodného uspořádání společnosti. Jen u mála z nich však můžeme nalézt návrh vycházejících z duchovní a kulturní blízkosti evropských národů, aniž by se jejich autoři pokoušeli formulovat konkrétní politické a institucionální kroky případné integrace.

Z pohledu politické vědy a ostatně i z hlediska potencionálního využití v praktické politice jsou důležité především ty koncepce, které pokládají institucionalizovanou spolupráci za jeden ze základních předpokladů evropské integrace. Pokud stanovíme jako kritérium pro zařazení mezi ideové předchůdce politického sjednocení Evropy také definování společných politických orgánů, se výrazně původní široké spektrum nejrůznějších teoretických modelů sjednocení zúží.¹

2.2 Koncepce a modely evropského sjednocení

V takto vybraném okruhu modelů „společné Evropy“ je možné nalézt celou řadu argumentů pro sjednocení závislých na měnících se historických a politických okolnostech. Primární význam pro motivaci k rozvíjení koncepce evropské integrace mělo zřejmě sociální postavení navrhovatelů jednotlivých modelů, podle něž lze (rámcově a s možným přesahem) stanovit dvě základní skupiny iniciátorů nejrůznějších forem evropského sjednocování v institucionální rovině.

V případě autorství panovníků a politických vůdců se nezdá, že hlavním motivem jejich autorství stala možnost uplatnění moci, nadvlády nad rozsáhlou oblastí a kumulace výhod plynoucích z kontroly většího teritoria. Sjednocení Evropy znamenalo

¹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 33 s.

pro politické představitele rovněž možnost zajistit efektivnější obranu území a prostřednictvím úzké politické spolupráce dosáhnout minimalizace nebezpečí válečných střetů. Úsilí o evropskou politickou jednotu je proto také možné označit za pokus o vytvoření raného systému mírového řešení konfliktů a zárodek celoevropské bezpečnostní koncepce.

Překlenutí a odstranění politické roztříštěnosti a kulturní heterogenity v Evropě se stalo hlavním motivem vytváření koncepcí pro politické myslitele a filozofy. Model „společné Evropy“ měl pomoci zastřešit kulturně-sociální rozdílnosti jednotlivých zemí. Snaha vybudovat evropskou nadnárodní strukturu rovněž vycházela z úsilí prosadit a rozšířit křesťanský ideál jednoty s jeho univerzalistickou ambicí, který posléze osvícenství a liberalismus nahradily ideálem jednoty intelektuální. Přes výše provedenou redukci zvažovaných koncepcí evropské integrace zůstává jejich spektrum neobyčejně široké. Následující přehled jednotlivých integračních modelů je proto nutné chápat jako pouhý výběr, jenž má na nejdůležitějších příkladech představit některé klíčové koncepce evropské integrace, které připravovaly ideové zázemí pro moderní realizaci této myšlenky ve druhé polovině dvacátého století.²

2.3 Společný trh s uhlím a ocelí

Ekonomická spolupráci evropských zemí zahájená v rámci Marshallova plánu a dále pokračující na platformě OEEC ukazovala nejednotnost zúčastněných států v náhledu na další způsob ekonomické integrace. Navzdory rozčlenění evropských zemí na zastánce nadnárodní integrace a mezivládního partnerství však v Evropě přetrvávala snaha o obnovu hospodářství a o využití výhod plynoucích z velkého trhu. Pozornost poutala především stále rostoucí hospodářská síla USA, která na světovém trhu nahrazovala ztráty evropských producentů. Do centra pozornosti se postupně dostávala myšlenka vytvoření rozsáhlého evropského trhu, jemuž byla přisuzována schopnost podporovat konkurenci, stlačovat ceny a stimulovat hledání nových zdrojů a výrobních postupů. Evropa, svázaná doposud partikulárními zájmy i v ekonomické oblasti, byla současně inspirována vývojem Beneluxu, v jehož rámci vytvořily již v roce 1948 Belgie, Nizozemsko a Lucembursko plně funkční celní unii. Úsilí o zvýšení výkonu národních ekonomik pomocí rozvíjení nové dimenze mezinárodní spolupráce bylo mimo jiné podpořeno také pokusem řešit rostoucí „sekundární“ problémy, jako např.

² FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie. 2., dopl. a aktualiz. vyd.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 33-34 s.

otázky pracovního práva, sociálního pojištění, nezaměstnanosti a další aspekty spojené s odpovědností státu za prosperitu a ekonomickou stabilitu.³

2.4 Evropské sdružení volného obchodu

Jednání o projektu společného trhu byla od počátku doprovázena úvahami o jiných modelech ekonomické spolupráce zemí západní Evropy. Iniciátorem byla zejména Británie, pro niž úzce zaměřený plán celní unie nebyl výhodný. Její relativně otevřená ekonomika s dosud převažující orientací obchodních vazeb do zemí Commonwealthu ji vedla k podpoře modelu oblasti volného obchodu. Plán předložený OEEC v lednu 1957 navrhoval zřízení oblasti volného obchodu mezi formujícími se EHS a ostatními státy OEEC. Směřoval by k postupnému odstranění cel, dovozních kvót a jiných ochranných opatření mezi členskými státy oblasti volného obchodu. Vnější celní tarify vůči třetím zemím by však zůstaly pod kontrolou členských států v rámci závazků vyplývajících z Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). Volný pohyb zboží by se týkal pouze průmyslového zboží, zemědělské produkty neměly být do oblasti volného obchodu zahrnuty. Celá oblast volného obchodu, včetně EHS, měla snižovat celní tarify a zvyšovat kvóty uvnitř oblasti současně.

Británie předpokládala, že projekt evropské oblasti volného obchodu získá podporu i zemí Šestky, neboť pro některé z nich byl ekonomicky výhodnější nežli účast ve společném trhu (SRN, Nizozemí, příp. i Belgie a Lucembursko). Jednání o projektu na půdě OEEC byla nejprve odložena na dobu po skončení ratifikace EHS, v listopadu 1958 však fakticky zablokována Francií. Státy, které projeví zájem o projekt oblasti volného obchodu - Británie, Švédsko, Norsko, Dánsko, Švýcarsko a Rakousko a Portugalsko - nicméně pokračovaly v jednáních, která vyústila v listopadu 1959 v podpis Stockholmské konvence ustavující Evropské sdružení volného obchodu (ESVO). Státy OEEC tak zůstaly na počátku 60. let rozděleny na tři skupiny - EHS, ESVO a pět zemí, které se nezapojily ani do jednoho z těchto ekonomických integračních uskupení - Irsko, Island, Řecko, Španělsko a Turecko.⁴

³ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 49 s.

⁴ Historie EU: Evropské sdružení volného obchodu. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>

2.5 Vstup České republiky do EU

Česká republika je integrální součástí skupiny zahrnující také Polsko a Maďarsko. S těmito zeměmi ji spojuje nejen obdobná pozice ve středoevropském regionu (opomineme-li přeci jen poněkud západnější polohu a sousedství se dvěma členy EU a naopak absenci hranic s některou z postsovětských republik) a podobná minulost v rámci východního bloku, ale také společné partnerství (se Slovenskem a Maďarskem) ve visegrádské skupině, od roku 1995 členství v Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD) a v NATO (společně od března 1999). Odlišnosti lze nalézt v mírném integračním zpožděním vyplývajícím jednak z řešení rozpadu ČSFR a také z méně proevropského postoje vládních elit po většinu devadesátých let.

Výhodou v historii vztahů s ES byla naopak kontinuální účast na činnosti Všeobecné dohody o clu a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade – GATT), na jejíž půdě bylo uzavřeno již v roce 1978 s Evropským společenstvím uhlí a oceli autolimitační sektorové ujednání pro obchod s hutnickými výrobky. V roce 1982 přibyla bilaterální textilní dohoda s Evropským hospodářským společenstvím (EHS) a v roce 1988 pak obecná Dohoda o obchodu průmyslovými výrobky mezi ČSSR a EHS, jež byla v květnu 1990 nahrazena širší kooperační dohodou. Evropskou dohodu pak již samostatná Česká republika uzavřela 4. října 1993 s platností od 1. února 1995, neboť bylo třeba řešit situaci problematického nástupnictví České republiky a Slovenské republiky do obdobné dohody z 16. prosince 1991, kterou ČSFR uzavřela ve stejné době jako Polsko a Maďarsko. Z nové dohody například vyplývá harmonogram pro vytvoření zóny volného obchodu mezi ČR a ES do 1. ledna 2002. Za italského předsednictví, konkrétně 23. ledna 1996, pak Česká republika oficiálně zažádala o členství v EU.

V politické oblasti měla Česká republika výhodu oproti některým ostatním kandidátům, neboť mohla ideově a stranicky navazovat na prvorepublikové období, během něhož si jako poslední ze zemí v regionu zachovala demokratické zřízení. Důkazem schopnosti řešení problémů v mírovém a parlamentním rámci byl i poklidný rozpad ČSFR v roce 1992. Komise tak v pravidelné zprávě Evropské komise o České republice z roku 2000 (dále též hodnotící zpráva) kladně hodnotí plnění politických kritérií, zvláště spolupráci vlády a parlamentu. Kritizován je nedokončený boj s korupcí a neuskutečnění krátkodobých priorit, jako je reforma soudnictví, či dokončení reformy

veřejné správy. V oblasti lidských práv je kritizována přeplněnost věznic, situace žen a dětí a i přes znatelné pokroky také situace romské komunity. V oblasti ekonomické transformace vycházela ČSFR z prakticky stoprocentního zestátnění výroby. Po ekonomické transformaci došlo již v roce 1993 ke stabilizaci situace, počátku nárůstu HDP a omezení inflačních tlaků. Po období oživení v letech 1993-96 přišla recese, jež v roce 2000 zvolna odezněla. Komise nicméně ve své hodnotící zprávě použila opatrné vyjádření, že ČR „může být považována za funkční tržní ekonomiku“ (Enlarging the EU – Pravidelná zpráva Evropské komise o České republice z roku 2000). Úspěšná byla snaha o zakotvení makroekonomické stability, relativně úspěšně pokračuje i privatizace a restrukturalizace bank. Za klíčovou je Komisí považována potřeba zlepšení soutěživosti a dohledu ve finančním sektoru, přičemž musí pokračovat také restrukturalizace a privatizace státních podniků.

V letech 1998, 1999 a 2000 byly vyhotovovány národní programy přípravy ČR na členství EU, jež upravují přejímání *acquis* a související kroky, a to s perspektivou vstupu do EU k 1. lednu 2003. Komisí je v této souvislosti konstatováno výrazné zlepšení za poslední období, zvláště v oblasti legislativy související s jednotným trhem. Kritizována je situace zákonodárství v oblasti životního prostředí a také stav fungování celních úřadů a policie, zvláště v potírání korupce a organizovaného zločinu.

Poněkud problematická je v ČR podpora vstupu obyvatelstvem. Například v roce 2000 považovalo podle výzkumu Centra pro výzkumu veřejného mínění vstup do EU za jednoznačně prospěšný pouze 20% obyvatel (proti 34% v Maďarsku, či 29 v Polsku), pro vstup by se v referendu v roce 2001 vyslovilo 39% obyvatel, přičemž 19% by hlasovalo proti. Obecně je podpora vstupu vyšší u lidí ve věku 20 až 29 let, absolventů vysokých škol, zaměstnanců mimo dělnické profese, obyvatel Čech a podporovatelů Unie svobody (US) a Občanské demokratické strany (ODS).

Přes jistý euroskepticismus některých představitelů ODS lze říci, že všechny relevantní strany v demokratické části spektra se vyslovují pro vstup ČR do EU a jedinou parlamentní, více antiintegračně zaměřenou stranou je Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), nicméně ani pro ni není odpor proti integraci do EU (na rozdíl od členství v NATO) nosným tématem. Rezolutně proti integraci tak vystupovala v průběhu devadesátých let extrémně pravicová formace Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ), která v roce 2000 zanikla.

Hlavním příznivcem vstupu ČR do EU je stejně jako v případě Polska Německo, nicméně i jeho podpora je občas ohrožena několika spornými tématy, jako je stálá platnost Benešových dekretů, volný pohyb pracovních sil či bezpečnost jaderné elektrárny Temelín. Tato témata jsou podstatně ožehavější ve vztazích s jižním sousedem ČR, Rakouskem, s nímž jsou vztahy napjaté od dob, kdy došlo po parlamentních volbách roku 1999 ke zformování vládní koalice Lidové strany (Österreichische Volkspartei – ÖVP) a Svobodných (Freiheitliche Österreichs – FPÖ).

Celkově lze konstatovat, že pozice ČR v integračním procesu se po překonání makroekonomických potíží a po vytvoření politického konsenzu o nezbytnosti rychlého vstupu země do EU stabilizovala v příznivém smyslu slova.⁵

2.5.1 Nový právní řád

Zásadní změnou s praktickými dopady pro všechny subjekty trhu je skutečnost, že od chvíle vstupu do EU u nás začíná působit svébytný právní řád EU, včetně mechanismů jeho vnučování. Vedle směrnic ES, prakticky účinných až prostřednictvím domácích právních norem, začne v ČR platit smlouva o EU a ES a samozřejmě i všechny platná nařízení ES. Svůj precedenční vliv budou uplatňovat judiky ESD a také praktické aspekty ES uzavíraných mezinárodních smluv. Jde tedy o nový právní řád, fungující paralelně s českým právem, vyjma případů kolize, kdy bude ten evropský českému nadřazen. Právní požadavky v něm obsažené budou publikovány v Ústředním věstníku EU. Dozírat na jeho aplikaci bude Evropská komise, nejvyšší právní autoritou bude Soudní dvůr ES.⁶

2.6 Rada Evropské unie

Evropská rada je definována jako setkávání představitelů států a vlád zemí ES. V roce 1974 se jednalo o fórum jednoho prezidenta a několika ministerských předsedů. Zakládající text Evropské rady však již neošetřoval jejich nestejnorodé mandáty vyplývající z různých politických systémů. Evropská unie proto ve snaze sjednotit odpovědnost jednotlivých delegací za dojednané politické závazky přizvala na zasedání také ministry zahraničních věcí.

⁵ KANIOK, Petr. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2003, Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 19. 42s

⁶ JANATKA F. a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, 52 s.

Pařížská deklarace zavedla mechanismus pravidelných konzultací, konaných třikrát ročně. Interní zásady jednání Evropské rady ošetřila dále až Londýnská deklarace v roce 1977, která v mnohém čerpala z již zmíněných schůzek v Bílém domě. Londýnská deklarace rozčlenila veškerou projednávanou agendu Evropské rady do skupin s různými podmínkami jednání, ale se zachováním neformálního charakteru diskuse. Zvláště citlivé otázky byly projednávány v soukromí bez hlasového záznamu s pouhým písemným výstupem. Samozřejmostí zasedání Evropské rady bylo také minimum přítomných úředníků a precizní úroveň přípravy podkladů, za něž odpovídali ministři zahraničních věcí. Výše zmíněné podmínky zachycené v Londýnské deklaraci se staly solidním základem pro neformální soukromou povahu pracovních setkání.

Pravomoci a postavení Evropské rady v institucionální struktuře Společenství ovlivnilo také přijetí tzv. Stuttgartské slavnostní deklarace o EU v roce 1983. Jednalo se o politické prohlášení obsahující změny, jež později reflektoval Jednotný evropský akt. Stuttgartská slavnostní deklarace o EU, mimo jiné upřesňovala úkoly Evropské rady. Text vymezil Evropskou radu jako hlavní politickou hybnou sílu v konstrukci Evropy, která definuje přístupy vedoucí k výstavbě Evropy a otázky všeobecného politického směru pro Evropská společenství a Evropskou politickou spolupráci, rozvažuje záležitosti spojené s Evropskou unií a s jejími rozdílnými aspekty s patřičným ohledem na soudružnost mezi nimi, iniciuje spolupráci na poli nových aktivit a slavnostně vyjadřuje společný postoj v otázkách vnějších vztahů.

Slavnostní stuttgartská deklarace udělila Evropské radě povinnost informovat po každém svém zasedání Evropský parlament. Text také přesněji specifikoval charakter rozhodnutí Evropské rady včetně jejich dopadu na evropskou legislativu. V případě, že Evropská rada jednala o otázkách v kompetenci ES, stala se její rozhodnutí součástí legislativy Společenství. Projednávání záležitostí mimo agendu ES znamenalo, že Evropská rada si ponechala charakter mezivládního fóra.

V polovině osmdesátých let se sice chod Evropské rady opíral o výše zmíněné dokumenty, ale text primárního ES neustále neobsahoval zmínku o existenci nového orgánu. Tento nedostatek se podařilo odstranit až přijetím Jednotného evropského aktu zahrnujícího v celkové institucionální revizi také založení Evropské rady. Jednotný evropský akt rovněž začlenil do složení Evropské rady předsedu Komise a jeho asistenta. Kromě vnitřního uspořádání Evropské rady se Jednotný evropský akt zabýval frekvencí setkávání, kterou snížil na „alespoň dvakrát ročně“.

Smlouva o EU udělila Evropské radě status garanta rozvoje Unie a potvrdila, že cílem jednání Evropské rady není přijímání rozhodnutí, ale hledání společenského stanoviska. V obecné rovině se summit stal platformou odpovědnou za vytváření prostoru pro aktivitu ostatních orgánů.⁷

2.7 Evropská Komise

Svým způsobem připomíná komise jakousi „vládu ES“. Její role je však omezena existencí a pravomocemi Rady ministrů. Komise a její předseda jsou jmenováni Radou a schvalováni Evropským parlamentem na dobu pěti let. Každý komisař je pověřen řízením určitých úseků (portfolia). O rozdělení portfolií mezi členy Komise rozhoduje vzájemná dohoda členských států. Komisaři jsou zavázáni slibem, že po dobu svého fungování v Komisi nebudou sledovat zájmy své země a stejně tak i členské státy jsou zavázány, že nebudou „své“ komisaře nijak ovlivňovat. Základním kritériem pro rozhodování Komise a komisařů je zájem Společenství jako celku, dle duchu smlouvy o založení ES a zní odvozených právních norem. Komise tedy vystupuje jako výrazný zástupce zájmů Společenství, jako mluvčí „evropanství“, kterému dává přednost před partikulárními národními hledisky.⁸

2.8 Složení Komise

Komise je složená z 28 komisařů a komisařek (jeden člen Komise za každou členskou zemi Unie) je jmenována jednou za pět let. Kandidáta na funkci předsedy Komise jmenuje Evropská rada, o jeho zvolení se však musí hlasovat v Evropském parlamentu. Pokud kandidát nezíská většinu hlasů, a poslanci ho tedy neschválí, Rada musí do jednoho měsíce nominovat kandidáta nového. Zvolený předseda vybere členy Komise ze seznamu kandidátů předloženého členskými zeměmi EU a zároveň jim určí politickou oblast, za kterou budou odpovídat. Tento seznam členů Komise se pak předloží ke schválení nejprve Radě ministrů a poté Parlamentu. Ke schválení je zapotřebí kvalifikované většiny. Pokud Parlament kandidáty schválí, Komisi v novém

⁷ KANIOK, P. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Editor Petr Fiala, Markéta Pitrová. Brno : Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2003, Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 19. 48s

⁸ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. Praha : VŠE, 2002, 25 – 26s.

složení pak oficiálně jmenuje Rada. Funkční období současné Komise skončí 31. října 2014. Jejím předsedou je José Manuel Barroso, který pochází z Portugalska.⁹

Funkce komise:

- A. Zákonodárná iniciativa je výlučně soustředěna jen na Komisi jako jedinou instituci ES. Jde však o iniciativu, protože rozhodnutí náleží Radě a do jisté míry, jak uvidíme dále, i Evropskému parlamentu.
- B. Vydávání právních norem jako provádějících nařízení k právním normám vyšší síly (přijatým Radou) nebo v rámci zmocnění udělených Radou nebo přímo na základě ustanovení smlouvy o založení Es.
- C. Dohled nad dodržováním práva v ES. Jestliže Komise zjistí, že některý subjekt (třeba i vláda) porušuje normy ES, může buď sama proti němu uplatnit sankce, nebo věc předat k rozhodnutí Soudního dvoru.
- D. Komise formuluje názor ES na řadu důležitých otázek a iniciativně předkládá Radě a dalším institucím ES podněty nejrůznějšího druhu (analýzy, náměty na další jednání, stanoviska apod.)
- E. Komise vystupuje jako mluvčí Spojenectví v jednání se třetími zeměmi i mezinárodními institucemi nejen o těch záležitostech, které jsou předmětem společné politiky Společenství (na příklad zahraniční obchod či zemědělská politika) ale jedná s nimi velmi autoritativně i o celé řadě dalších. Je tomu tak přinejmenším proto, že Komise připravuje veškeré návrhy zákonodárných norem i další usnesení Rady a v rámci těchto příprav jedná i s dalšími vládami.

Aparát Komise je rozčleněn na generální direktoriáty (jež mají povahu ministerstva) a každý komisař řídí jejich určitý počet.¹⁰

⁹ Evropská komise. *O Evropské komisi* [online]. 2.4.2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/about/index_cs.htm

¹⁰ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. Praha : VŠE, 2002, 25 – 26s

3 SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA

Společná obchodní politika Evropských společenství patří mezi nejstarší politiky a její vznik se vztahuje k samotnému zrodu Evropských společenství v roce 1958. Společnou obchodní politiku můžeme zařadit vedle společné zemědělské, rybolovné a společné dopravní politiky mezi ty sektory společných aktivit členských zemí EU, které se vyznačují nevyšším stupněm prointegrovanosti. EU všemi dostupnými nástroji zajišťuje výhodný přístup unijního zboží na trhy třetích zemí a otevírá svůj trh pro zahraniční zboží, přičemž důsledně sleduje dodržování mezinárodních pravidel obchodu a v případě jejich porušování přijímá opatření na ochranu svých zájmů.¹¹

Společná obchodní politika je vlastně důsledkem jednoho ze strategických cílů EHS, a to celní unie. Znamená to tedy nejen liberalizaci vzájemného obchodu, ale i vytvoření jednotného postupu vůči třetím zemím – čili dohodnout se na určitém kompromisu, který bude respektován všemi členskými zeměmi.¹²

Páté rozšíření Evropské unie z 15 na 27 členských zemí ve dvou fázích (rok 2004 a rok 2007) ještě zvýšilo již tak významnou pozici EU ve světové ekonomice, kde patří k největším obchodním partnerům.

Na začátku celého složitého procesu, který vedl až k utvoření společné obchodní politiky, jak ji dnes EU praktikuje, bylo vytvoření celní unie (1968). Motivem ke zrušení vnitřních cel a nastolení společné celní politiky vůči třetím zemím bylo především zvýšení konkurenční schopnosti podniků členských států Společenství. Článek 110 smlouvy o ES pak v souvislosti se vznikem celní unie hovoří o příspěvku k harmonickému rozvoji světového obchodu a k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu jakož i ke snižování celních překážek, Společná obchodní politika přihlíží k příznivému dopadu, který může mít odstranění cel mezi členskými státy na vzrůst konkurenceschopnosti podniků těchto států.

V této souvislosti je třeba dodat, že uvolnění pohybu zboží v rámci Unie není absolutní. V přesně vymezených případech, jako například z důvodu ochrany života,

¹¹ LEBIEDZIK, Marian a Michal TVRDOŇ. *Hospodářské politiky Evropských společenství - vznik, vývoj a současnost*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2007, s. 9-10

¹² KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006, 166 s.

zdraví, morálky či veřejného pořádku, může dojít k omezení a případně dokonce i zákazu obchodu.

Společné celní předpisy se týkají například určení původu zboží, výpočtů cla, celních úlev či postupů celních kontrol. Jednotný celní sazebník (JCS) pak stanoví pro všechny členské státy Unie vůči třetím zemím jednotná cla. Společná celní správa však neexistuje a cla jsou tak vybírána jednotlivými zeměmi. Výnos z cel však putuje po odečtení nákladů souvisejících s celní administrativou, které činí 25%, do společného rozpočtu Evropské unie.¹³

Kompetencemi v obchodně politických otázkách se třetími zeměmi disponují od roku 1970 výhradně orgány Společenství (především Komise a Rada EU) a členské země mohou vyvíjet činnost v této oblasti pouze tehdy, jestliže k tomu dostanou výslovné pověření. Přitom Komise má v této oblasti iniciativní pravomoc a předkládá Radě návrhy na provádění společné obchodní politiky – má na to de facto monopol. Pokud se jedná o provádění autonomních opatření společné obchodní politiky, podává Komise návrh na přijetí opatření Radě a ta rozhoduje kvalifikovanou většinou. V případě, že by se Rada rozhodla odchýlit od původního návrhu Komise, musí své rozhodnutí schvalovat jednomyslně. Rada obvykle schvaluje svůj právní akt ve formě nařízení, které je závazné pro všechny členské státy. V otázkách smluvní politiky (smlouvy se třetími zeměmi či mezinárodními organizacemi) dává Komise doporučení Radě, která ji zmocní, aby zahájila jednání s partnerskou stranou. Komise vede tato jednání po poradě se Zvláštním výborem (výbor pro otázky článku 133), který jmenuje Rada. Následné schvalování smlouvy probíhá v Radě, která ji musí přijmout kvalifikovanou většinou. Rada a Komise odpovídají za to, že sjednané dohody jsou slučitelné s vnitřními politikami a předpisy Společenství. Evropský parlament nemá v této oblasti žádné větší pravomoci. Je však Komisi o dění v obchodní politice pravidelně informován. Je také oprávněn udělit souhlas se sjednáním určitých smluv přesahujících rámec společné obchodní politiky.

Hlavním cílem společné obchodní politiky je prosazení zájmu členských zemí Unie v mezinárodním obchodě, které dospěly k závěru, že společný postup, jež je

¹³ LEBIEDZIK, Marian a Michal TVRDOŇ. *Hospodářské politiky Evropských společenství - vznik, vývoj a současnost*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2007, s. 9-10.

založen na koordinaci, nakonec přináší pozitiva jednotlivým zemím a jejím ekonomickým subjektům.

Jak již bylo uvedeno výše, společná obchodní politika znamená, že rozhodování o otázkách obchodu a hospodářské spolupráce přechází z pravomocí členských států na instituce Unie. Smlouva o Evropském hospodářském společenství ustanovila ve svém článku 113/1, jenž byl s malými změnami potvrzen ve smlouvě o Evropské unii (1992), že bude vytvořena společná obchodní politika založená na jednotně stanovených zásadách. V daném článku jsou vymezeny tradiční oblasti obchodní politiky, o kterých rozhoduje komise, a jsou závazné pro všechny členské státy. Společný postup Unie uplatňuje v těchto oblastech:

- při stanovování a úpravách celních tarifů a dovozy do Unie
- při uzavírání dohod a smluv o obchodu a hospodářské spolupráci se třetími zeměmi
- při zavádění opatření na ochranu obchodu
- při liberalizaci obchodu se třetími zeměmi
- při poskytování celních preferencí rozvojovým zemím

3.1 Společně obchodní politika

Obchod se zbožím a službami zahrnuje v EU dvě úrovně spolupráce, přičemž každá z nich je založena na jiném legislativním a institucionálním základě. Na první úrovni se odvíjí obchod realizovaný mezi 27 členskými státy EU, který je označován jako vnitrokomunitární obchod (intra trade). Prakticky se jedná o volný pohyb zboží v rámci fungujícího jednotného vnitřního trhu EU, kde jsou obchodní vztahy regulovány politikou na ochranu hospodářské soutěže. Na druhé úrovni je realizován zahraniční obchod se třetími zeměmi, které nejsou členy EU, tzv. extrakomunitární obchod (extra trade). V tomto případě jsou obchodní vztahy EU s nečlenskými státy regulovány společnou obchodní politikou. Evropská unie (EU) zastřešovala na počátku roku 2007 trh již s 492 miliony obyvatel. Tato skutečnost se mimo jiné odráží i v obchodních vztazích členských států EU samotných, a má svůj dopad i na celosvětový obchod.

3.2 Vznik a utváření společné obchodní politiky

Společná obchodní politika (Common Commercial Policy) začala být vytvářena již od samotného vzniku Evropského hospodářského společenství (EHS) tj. od roku 1957. V této době se zakládající šestice zemí EHS (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Německo) dohodla na vytvoření celní unie, na jejímž základě mělo dojít v přechodném období k vytvoření společného trhu. Současná společná obchodní politika je realizována v prostředí zatím neúplné měnové unie a původní počet šesti zakládajících zemí se postupně zvýšil na stávajících 27 evropských zemí.

3.2.1 Římská smlouva

V Římské smlouvě (1957) členské státy vyhlásily, že hodlají přispět společnou obchodní politikou k progresivnímu rušení všech restrikcí v mezinárodním obchodě. Článek 133 Smlouvy o EHS (Římská smlouva) stanovil, že po uplynutí přechodného období se společná obchodní politika bude zakládat na jednotných zásadách. Prakticky to znamenalo, že mezi členskými zeměmi EHS byla odstraněna cla a ostatní obchodní překážky a zboží se na území těchto států pohybovalo zcela volně, bezbariérově. Navíc, členské státy EHS začaly uplatňovat jednotnou celní a obchodní politiku vůči třetím zemím, byl vytvořen jednotný celní sazebník a byla sjednocena pravidla pro uplatňování jak ochranných opatření vůči nečlenským zemím Společenství, tak i pravidla určující preferenční zacházení. Vytváření celní unie bylo v roce 1968. Od roku 1969 přešla realizace obchodní politiky jednotlivých zemí do kompetence společných orgánů Společenství.

3.2.2 Maastrichtská smlouva

Smlouva o Evropské unii (tzv. Maastrichtská smlouva) z roku 1993 základní cíle a principy společné obchodní politiky znovu potvrdila. Amsterodamskou smlouvou, která byla podepsána v roce 1997, došlo k rozšíření působnosti společné obchodní politiky na obchod se službami a právy duševního vlastnictví.

3.2.3 Smlouva z Nice

Smlouva z Nice (2000) přinesla podstatnou změnu článku 133 Smlouvy o založení Evropských společenství (ES). Záměrem bylo přiblížit obsah článku realitě moderní obchodní politiky, která pokrývá rostoucí počet souvisejících oblastí.

S ohledem na uvedený vývoj došlo také ke změně rozhodovacích postupů. Zatímco doposud disponovaly instituce EU výlučnými kompetencemi pouze v oblasti obchodu se zbožím. Nicejská smlouva přesunula do výlučné kompetence Společenství také jednání o dohodách týkajících se služeb a komerčních aspektů práv k duševnímu vlastnictví. Ve všech těchto případech jsou rozhodnutí přijímána na základě kvalifikované většiny s výjimkou případů, kdy taková dohoda obsahuje ustanovení vyžadující jednomyslné přijetí vnitřních pravidel nebo týká-li se dohoda oblasti, v níž dosud Společenství nevyužilo své pravomoci pravidla přijmout. V těchto případech rozhoduje Rada EU jednomyslně. Další výjimkou jsou dohody obsahující ustanovení, která by směřovala k harmonizaci práva členských států v oblastech vyloučených Smlouvou o ES harmonizace, tj. sociální a vzdělávací politika, zdravotnictví, kultura včetně audiovizu. Mezinárodní dohody vztahující se k obchodu těmito službami spadají do kompetence sdílené Společenstvím a členskými státy a vyžadují kromě rozhodnutí Společenství také společný souhlas členských států k jejich sjednání. Dohody poté uzavře Společenství spolu s členskými státy. Z aplikace článku 133 Smlouvy o ES byly vyňaty dopravní služby. Do oblasti společné obchodní politiky rovněž nespadá obchod se zbraněmi, který patří do kompetence jednotlivých národních vlád a podléhá zcela jiným mezinárodním smlouvám.

Smlouva z Nice vymezuje ve svém obsahu působnost společné obchodní politiky, která postihuje obchod se zbožím a službami a téměř všechny otázky související s obchodem. Cílem společné obchodní politiky je podle článku 131 Nicejské smlouvy „přispívat v zájmu Společenství, k harmonickému rozvoji světového obchodu progresivnímu odstraňování restrikcí v mezinárodním obchodě a snižování celních bariér.“¹⁴

S ohledem na dosavadní vývoj je společná obchodní politika charakteristická těmito základními principy:

- vytváření jednotného celního sazebníku se společnými tarify uplatňovanými při dovozu zboží ze třetích zemí,
- uzavírání mezinárodních obchodních dohod prostřednictvím společných institucí EU,
- společný postoj v otázce liberalizace světového obchodu, a to jak na bilaterální, tak multilaterální úrovni,

¹⁴ WTO: European communities. Trade Policy Review, 2004

- jednotná aplikace vývozní politiky a společné uplatňování obchodních a ochranných opatření vůči dumpingovým a subvencovaným dovozům ze třetích zemí,
- vytváření jednotných pravidel v oblasti preferenčního systému.

Strategie EU v oblasti obchodní politiky, kterou formuloval evropský komisař Peter Mandelson ve svém prohlášení v říjnu roku 2006, je zaměřena na integraci obchodní politiky do celkové agendy ekonomické reformy zaměřené na posílení konkurenceschopnosti EU ve světě. Hlavní myšlenku vyjádřil slovy: „Ekonomická síla EU doma je základem k posílení hlasu EU ve světě. Obchod je nezbytným nástrojem k vytváření a udržování této síly. Měnící se globální ekonomika potřebuje novou obchodní politiku. Volný trh nespočívá pouze ve snižování tarifů, je to trh, na kterém evropské společnosti jednají korektně, v podmínkách svobodné konkurence a právní ochrany. Politika EU musí být jasná, odmítavá k uplatňování protekcionismu doma, a aktivitami při otevírání trhů v zahraničí,“¹⁵ EU potřebuje rozvíjet liberalizační proces doma i v zahraničí.

3.3 Postavení EU ve světovém obchodě

Světový obchod je v současnosti utvářen pod vlivem rostoucí závislosti všech zemí, a to jak z hlediska uspokojování potřeb výrobního, tak i spotřebního charakteru. To vede k růstu významu importu v národních ekonomikách a ke strukturálním změnám jejich výroby. Na druhé straně sílí globalizace výrobních procesů se odráží ve formování exportních sektorů se specializovanou výrobou. Ve světových vývozech a dovozech vzrůstá podíl meziproductů odpovídajících různými fázím celkového výrobního cyklu na úkor podílu finálních výrobků. Světový obchod tak postupně ztrácí rysy prosté realizace nadbytečné produkce vzhledem k potřebám vnitřního trhu a stále více se vztahuje na dodávky kooperujících podniků různých zemí, zejména v rámci velkých mezinárodních průmyslových komplexů. V důsledku internalizace hospodářského života prochází stále větší část výroby mezinárodní směnou a zvyšuje se úloha a význam zahraničního obchodu (zejména u „malých“ ekonomik), který je považován za jeden z faktorů ekonomického růstu. Tato skutečnost lze dokumentovat tím, že v současné době více než 1/3 velké výroby prochází mezinárodním obchodem.¹⁶

¹⁵ MANDELSON, P. *New strategy puts EU trade policy at service of european competitiveness and economic reform*. 2006

¹⁶ FOJTÍKOVÁ, L. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 65

4 NÁSTROJE SPOLEČNÉ OBCHODNÍ POLITIKY

Společná obchodní politika disponuje několika nástroji, kterými sleduje dva základní cíle: prosazování otevřeného a mnohostranného obchodního systému ve světě a ochranu zájmů EU a členských zemí zejména v případech, kdy by měl volný obchod nepříznivé dopady na ekonomickou situaci, prosperitu, zaměstnanost či obchodní bilanci v EU. Nástroje na ochranu obchodu v podstatě suplují neexistenci mechanismu proti nekalým soutěžním praktikám v rámci mezinárodního hospodářství, který na národní úrovni provádí úřady pro ochranu hospodářské soutěže.

Autonomní obchodní politika zahrnuje nástroje, které Společenství uplatňuje mimo rámec smluvních závazků se třetími státy.

4.1 Cla

Pomocí cel EU chrání určitá odvětví před zahraniční konkurencí nebo naopak podporuje dovoz produktů, o které má zájem jako o vstupy nezbytné pro rozvoj výroby. Kvóty jsou rozšířeny především v obchodě se zeměmi, které nejsou členy Světové obchodní organizace (*World Trade Organisation - WTO*). Dobrovolná exportní omezení představují dohodu mezi vyvázející a dovážející zemí, podle níž se vývozce dobrovolně zaváže, že nepřekročí limitované množství výrobků určených do země dovozce.

4.2 Antidumpingová opatření

Unie má dále k dispozici tzv. defenzivní a ofenzivní obchodní nástroje. Mezi defenzivní spadají antidumpingová opatření, která umožňují omezit dovoz zboží v případě, že ho jeho výrobce nabízí za cenu nižší než je běžná cena těch samých výrobků na jejich domácím trhu, nebo je-li vývoz dotován. Protisubvenční opatření a ochranná opatření v případě, že prudce roste dovoz určitých výrobků do EU; dovozce pak musí žádat o vydání licence, která umožňuje podrobně sledovat vývoj dovozu. Defenzivní obchodní opatření lze použít jen v případech, kdy dovozy do EU způsobují nebo hrozí způsobit materiální újmu výrobnímu odvětví v EU, a lze prokázat příčinnou souvislost mezi dovozy a újmou.

4.3 Obchodní bariéry

Mezi ofenzivní opatření patří tzv. nařízení o obchodních bariérách (*trade barriers regulation*), které umožňuje Komisi podat stížnost vůči třetí zemi, pokud tato nedodrží své závazky v obchodní oblasti dané v rámci WTO nebo v rámci bilaterální dohody. EU má také možnost zavést i opatření na dovoz nebo vývoz výrobků do a z EU, a to z politických nebo bezpečnostních důvodů (embargo, bojkot nebo zvláštní režim na vývoz zbraní, jaderného materiálu, některých chemikálií, zboží dvojího užití apod.).

4.4 Systém všeobecných celních preferencí

S cílem napomáhat rozvojovým a zvláště nejméně rozvinutým zemím v odstraňování chudoby, prosazování udržitelného rozvoje a řádné správy věcí veřejných, jim uděluje Evropská unie jednostranně zvýhodněný přístup na vlastní trhy. Tento princip nazýváme systémem všeobecných celních preferencí. Děje se tak v souladu s doporučením UNCTAD z roku 1968 a na základě výjimky k doložce nejvyšších výhod GATT/WTO, přičemž platí, že systém musí být všeobecný, nerekiproční a nediskriminační. V červenci 2004 přijala EU klíčové zásady pro uplatňování systému v období 2006 až 2015 s tím, že konkrétní provádění bude zajišťováno dílčími nařízeními Rady (ES) vydávanými v průběhu desetiletého cyklu. V zásadách bylo mj. zakotveno, že systém musí být stabilní, předvídatelný, objektivní a jednoduchý. V květnu 2011 předložila Komise návrh nařízení na revizi systému všeobecných celních preferencí. Cílem je zajistit, aby z preferenčního zacházení maximálně těžily ty země, které podporu nejvíce potřebují. Nicméně základní pilíře systému GSP v podobě tří různých režimů zůstávají zachovány, tj. obecný režim (tzv. GSP), speciální pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných (tzv. GSP+) a zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země (tzv. EBA).

4.4.1 Revize Evropské komise

V revizi Komise navrhuje ze systému GSP vyřadit až polovinu zemí, které mají ze současného systému prospěch. Jedná se především o takové země, jejichž HNP na hlavu dosáhl úrovně "vysokého příjmu" nebo "středně vyššího příjmu" dle klasifikace Světové banky. Patří sem například Saúdská Arábie, Brazílie, Rusko či Katar. Dále pak to jsou země s preferenčním přístupem na trh EU, který je alespoň tak výhodný jako schéma GSP či zámořská teritoria, která mají zajištěný alternativní přístup na trhy

rozvinutých států. Návrh je nyní v počáteční fázi jeho projednávání v Radě EU a Evropském parlamentu s tím, že by měl vstoupit v platnost nejpozději k 1. lednu 2014.

4.4.2 Sdělení k obchodu a rozvoji

Evropská komise zahájila koncem června 2011 také veřejnou konzultaci k přípravě nového Sdělení k obchodu a rozvoji, které nahradí dosavadní Sdělení z roku 2002. Cílem je zhodnotit úsilí o trvalý a trvale udržitelný rozvoj a boji proti chudobě prostřednictvím dalšího otevírání trhů, posílením mnohostranného systému mezinárodního obchodu založeného na jasných a předvídatelných pravidlech, podporou regionálních integrací a koherencí a komplementaritou obchodních a rozvojových politik na všech úrovních s důrazem na roli Evropské unie.¹⁷

¹⁷ Evropská komise. *Společná obchodní politika EU a podpora exportu* [online]. 9. 8. 2011 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/20110916_reader.pdf

5 OBCHODNÍ VZTAHY EU

5.1 Postavení EU ve WTO

Evropská unie je mezinárodní uskupení se zcela mimořádným hospodářským potenciálem a na něm založenou silnou pozicí v celosvětovém obchodu. Již před rozšířením byla Evropská Unie největším světovým vývozcem zboží s podílem okolo 20%, v dovozu zaujímá druhé místo se zhruba 19%. Na obchodu službami se podílí celou čtvrtinou, je jejich největším světovým dovozcem a ve vývozu zaujímá druhé místo za USA. Evropská unie všemi dostupnými nástroji zajišťuje výhodný přístup unijního zboží na trhy třetích zemí a otevírá svůj trh pro zahraniční zboží, přičemž důsledně sleduje dodržování mezinárodních pravidel obchodu a v případě jejich porušování přijímá opatření na ochranu svých zájmů. Význam Evropské unie ve světovém obchodě však nelze měřit pouze fyzickým a hodnotovým objemem jejího zahraničního obchodu. I mnohostranná obchodní jednání v rámci Světové obchodní organizace ukazují, že Evropská unie spolu s USA hraje klíčovou úlohu v mezinárodních obchodních vztazích, jakou nemá žádná jiná ekonomická mocnost, ani Japonsko. Takové výsledky nepochybně potvrzují kvalitu a úspěšnost unijní obchodní politiky, jejímž cílem je přispět ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, postupnému odstraňování omezení v mezinárodním obchodě a snižování celních překážek.¹⁸

¹⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE* [online]. 6. 2. 2005 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: download.mpo.cz/get/26809/29280/316951/priloha002.pdf

6 EVROPSKÁ UNIE A SVĚT

Na počátku 21. století je Evropská unie společenstvím, které zahrnuje půl miliardy lidí a vytváří zhruba 22% světového HDP. Evropská unie prozatím pořád představuje největší světový trh a je největším světovým exportérem zboží i služeb, jehož podíl na světovém obchodu činí cca 20%. Představuje zároveň největšího světového dárce rozvojové a humanitární pomoci ve výši 7 miliard EUR ročně (se zahrnutím jak pomoci poskytované přímo z rozpočtu EU, tak z rozpočtů členských států). EU na světové scéně patří mezi nejsilnější hráče v oblasti mezinárodní spolupráce v oblasti omezení dopadů globální klimatické změny a snaží se další velké světové znečišťovatele (především USA, Čínu a Indii) přesvědčit o nutnosti přijetí přísných mezinárodních závazků z hlediska snižování emisí skleníkových plynů a zvyšování objemu obnovitelných energií v energetickém balíčku. V souvislosti s ekonomickou a finanční krizí, která propukla v roce 2008, se Evropská unie a její členské státy silně angažovaly ve snaze o vytvoření nového fóra pro řešení globálních ekonomických otázek (G20), který kromě tradičních „západních“ vyspělých zemí zahrnuje i tzv. rychle se rozvíjející ekonomiky, mezi které patří např. Čína, Rusko, Indie či Brazílie (tzv. skupina BRIC). Podobně Evropská unie prosazuje vůči svým partnerům snahu a efektivnější celosvětovou regulaci finančních trhů, stejně jako o pokračující liberalizaci světového obchodu.

Díky své velké hospodářské síle si Evropská unie vede poměrně úspěšně v prosazování ekonomických zájmů. Politicky ovšem na mezinárodní scéně síla EU pokulhává za její ekonomickou váhou; to bývá často parafrázováno tak, že Evropská unie je „ekonomickým obrem, ale politickým trpaslíkem“. To je dáno především rozdílnou mírou pravomocí Evropské unie v obou uvedených oblastech i menší mírou koordinace mezi členskými státy v politické dimenzi vnějších vztahů. Evropská unie se nicméně snaží průběžně zvyšovat svou politickou váhu na mezinárodním poli. K tomu mají přispět především institucionální změny, které přináší Lisabonská smlouva - zřízení postu vysokého představitele EU, Evropského útvaru pro vnější činnost, zvýšení prostoru pro rozhodování kvalifikovanou většinou v zahraničněpolitických otázkách a postupný progresivní vývoj vlastní obranné politiky, včetně nových závazků pro

zvyšování vlastních vojenských kapacit a realizace náročnějších vojenských misí pod hlavičkou EU.¹⁹

V posledních 20 letech se světová ekonomika stále více globalizovala. Rostly nejen mezinárodní finanční toky, ale také se významně zvyšoval mezinárodní obchod se zbožím a službami. Růst světového obchodu předstihl růst světového produktu, světový obchod se stal důležitým faktorem světového ekonomického růstu. Podíl mezinárodního obchodu se zbožím a službami na světovém produktu se podle Světové banky zvýšil z 31% v roce 1980 na 54% v roce 2002, což ukazuje na rostoucí závislost světového ekonomického růstu na světovém obchodě.²⁰

6.1 Přehled nejdůležitějších bilaterálních partnerů EU

6.1.1 Spojené státy americké

USA představují zřejmě nejdůležitějšího globálního partnera EU, přestože na rozdíl od ostatních klíčových zemí nejsou vzájemné vztahy komplexně smluvně regulovány. Spolupráce, která je usnadněna vzájemnou kulturní a hodnotovou blízkostí (oba partneři představují entity založené na hodnotách tržního hospodářství, demokracie, úcty k lidským právům a právního státu), je velmi intenzivní a pokrývá téměř všechny oblasti: politickou, ekonomickou, bezpečnostní, kulturní, oblast vědy a výzkumu, i oblasti nové, jako jsou např. boj s klimatickými změnami, boj s terorismem či otázky energetické bezpečnosti.

V ekonomické oblasti představují USA největšího obchodního partnera EU, měřeno objemem vzájemné výměny zboží i služeb. Podobně jsou USA nejdůležitějším investorem v EU a naopak. Denně si obě strany Atlantiku vymění zboží a služby v hodnotě 1,7 miliardy EUR. Důležitost ekonomických vztahů byla podtržena vytvořením tzv. Transatlantické hospodářské rady (Transatlantic Economic Council, TEC) v roce 2007 - politického tělesa, jehož cílem je posilovat vzájemné ekonomické vazby a které je založeno na pravidelných setkáních (zpravidla dvakrát do roka) příslušných členů Evropské komise a kabinetu amerického prezidenta. Spojené státy a Evropa rovněž úzce spolupracují v oblasti vojenské a obranné, i když hlavní platformu

¹⁹ Euroskop: Evropská unie a svět. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>

²⁰ KUNEŠOVÁ, H. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck. 2006, 71s.

komunikace v těchto otázkách představuje Severoatlantická aliance (NATO), která nezahrnuje všechny členské státy EU. Spolupráce mezi oběma organizacemi (NATO a EU) se nicméně postupně zlepšuje, což je možno demonstrovat i umístěním evropského centra pro operační plánování v rámci tzv. útvaru SHAPE (Supreme Allied Headquarters), který spadá pod NATO. Podobně intenzivně se rozvíjí kooperace na poli vnitřní bezpečnosti, především mezi zpravodajskými službami USA a evropských států a při potlačování mezinárodního terorismu.

Spolupráce mezi EU a USA je ovšem někdy komplikovaná kvůli rozdílným názorům na určité otázky. Mezi nejvýznamnější rozepře mezi Spojenými státy a Evropskou unií z poslední doby můžeme uvést například otázku ratifikace statutu Mezinárodního trestního soudu (ke kterému USA nepřistoupily), globálních klimatických změn (USA nepodepsaly tzv. Kjótský protokol o snižování emisí), záchytného tábora na Guantánamu či ochrany osobních dat cestujících na transatlantických letech.²¹

6.1.2 Rusko

Rusko je největším a pravděpodobně i nejdůležitějším sousedem EU. Vztahy s Ruskem nejsou součástí Evropské politiky sousedství (EPS), přestože se jedná o sousední zemi, a to z toho důvodu, že Rusko v době koncipování této politiky na úrovni EU preferovalo zvláštní, privilegovaný status ve vztahu k EU. Právním základem vzájemných vztahů byla až do r. 2007 tzv. Dohoda o partnerství a spolupráci (Partnership and Co-operation Agreement, PCA), která byla uzavřena s Ruskem v r. 1994. Od července 2008 vyjednává EU s Ruskem novou rámcovou dohodu, která by nahradila předchozí dohodu PCA a která by měla být oproti ní detailnější a dotýkat se více oblastí spolupráce. Rozhovory byly přerušeny krátce po jejich zahájení z důvodu konfliktu mezi Ruskem a Gruzii v srpnu 2008, na podzim 2008 pak byly opět obnoveny.

Kromě této rámcové dohody jsou ovšem vztahy s Ruskem rozvíjeny sektorálně v rámci tzv. „čtyřech společných prostorů“, zahrnujících hospodářskou spolupráci a otázky životního prostředí, oblast svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, vnější bezpečnost a obranu a vzdělávání, výzkum a kulturu.

²¹Euroskop: Evropská unie a svět. USA [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/usa>

V posledních letech je naprosto dominantním tématem ve vztazích EU-Rusko otázka energetiky, především pak plynulost dodávek zemního plynu z Ruska do EU. EU představuje největší odbytiště pro ruskou ropu a zvláště zemní plyn, některé členské státy např. dovážejí 100% zemního plynu z Ruska (pobaltské země, Maďarsko, Slovensko). Oproti tomu ruská energetika potřebuje investice do energetické infrastruktury, které mohou poskytnout investoři z EU. To vytváří vztah vzájemné závislosti. Cílem EU je především zajistit plynulost dodávek ruských surovin do EU, jelikož v minulosti se tyto dodávky staly rukojmím bilaterálních sporů mezi Ruskem a tranzitními zeměmi (např. s Ukrajinou v lednu 2009), přimět Rusko přistoupit na technické a regulatorní energetické standardy EU, liberalizovat vlastní trh s energiemi, aby se otevřel prostor pro konkurenci a vstup strategických investorů z EU. To Rusko doposud odmítá, např. tím, že odmítlo ratifikovat tzv. Energetickou chartu. Některé země ale přímo prosazují snížení závislosti na Rusku jako dominantním zdroji zemního plynu, a proto se snaží podporovat alternativní poskytovatele této suroviny i tranzitní trasy (např. plynovod Nabucco, který má přepravovat zemní plyn z oblasti střední Asie a Kavkazu přes Turecko).

Rusko představuje pro Evropskou unii do jisté míry problematického partnera, což je dáno několika důvody. Na straně EU je hlavním problémem nedostatek jednotné pozice, v důsledku čehož je evropská politika vůči Rusku velmi slabá (v tom smyslu, že je obtížné se shodnout na silném stanovisku EU), navíc členské státy často preferují bilaterální vztahy na úkor společného stanoviska EU. Naopak Rusko má tendenci ignorovat EU jako aktéra (což je usnadněno právě slabými stanovisky EU) a vyjednávat přímo s hlavními městy klíčových zemí EU. Vzájemné vztahy EU-Rusko byly v nedávné době rovněž poznamenány rozdílnými stanovisky k některým klíčovými mezinárodními otázkám, jako např. k uznání Kosova, k jadernému programu Íránu, k rusko-gruzínskému konfliktu v r. 2008 nebo k tzv. „zamrzlým konfliktům“ v sousedství Ruska (Náhorní Karabach, jižní Osetie, Abcházie, Podněstří). Podobně bilaterální spory mnoha členských států s Ruskem (např. v obchodních otázkách, kvótách apod.) často omezují pokrok ve spolupráci na úrovni EU a komplikují dosažení jednotné evropské pozice.²²

²² Euroskop: Evropská unie a svět. *Rusko* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/rusko/>

6.1.3 Čína

Vzájemné vztahy EU a Číny jsou regulovány Dohodou o obchodu a spolupráci (Trade and Co-operation Agreement) z roku 1985. V roce 2007 byly zahájeny rozhovory o nové Dohodě o partnerství a spolupráci (Partnership and Co-operation Agreement, PCA), což odráží vzrůstající význam Číny jako světové velmoci a potenciálního partnera EU.

Čína představuje pro Evropskou unii největšího obchodního partnera v sektoru zboží (celkově na 2. místě za USA), a zároveň EU nahradila nedávno USA na místě největšího obchodního partnera Číny. Deficit vzájemné obchodní výměny na straně EU se v r. 2008 vyšplhal na 169 miliard EUR, což činí z této oblasti jádro bilaterálních vztahů a velkou výzvu. Tento deficit ovšem ovlivňuje v odlišné míře různé členské státy EU, což ztěžuje vyjednávací pozici Unie vůči Číně na multilaterálních fórech, především ve Světové obchodní organizaci (WTO). Na rozdíl od USA není prozatím ekonomika EU a Číny téměř vůbec propojená, což zdánlivě staví EU do nevýhodnější pozice a povede zřejmě ke zvýšenému tlaku EU na Čínu, aby otevřela své trhy více evropským výrobkům, poskytovatelům služeb a investicím a odstranila diskriminační praktiky v obchodních otázkách. Velmi významnou součástí vzájemných vztahů je otázka globálních klimatických změn. EU se snaží o to, aby Čína přijala mezinárodní závazky ke snižování emisí a zvyšovala podíl obnovitelných zdrojů energie, což by spolu s otevřením čínského trhu mohlo vést k novým možnostem pro evropské firmy, zabývající se investicemi do „zelených“ technologií.

Evropská unie si je čím dál více vědoma vzrůstající role Číny i v politické oblasti mezinárodních vztahů. Vzájemné vztahy komplikují především otázky lidských práv, které často rezonují na summitech EU-Čína, členské státy EU ovšem nejsou jednotné v tom, do jaké míry lidská práva akcentovat. EU se rovněž snaží Čínu přesvědčit o konstruktivním přístupu v takových otázkách jako omezení proliferace zbraní hromadného ničení (hlavně ve vztahu k Íránu a severní Koreji), spolupráce při akcích mezinárodního společenství (především v Africe), či energetická bezpečnost (pravidelné energetické konference). Tyto otázky jsou pravidelně předmětem summitů EU-Čína (do r. 2010 jich proběhlo celkem 12), setkání na ministerské úrovni a dalších

sektorálních fór (přes dvacet, např. dialog v oblasti hospodářské soutěže, ochrany spotřebitele, práv duševního vlastnictví apod.).²³

6.1.4 Kanada

Kanada je jedním z nejstarších a nejbližších partnerů Evropské unie. Je vlivnou ekonomickou a obchodní mocností a důležitou roli hraje i v oblasti mezinárodní bezpečnosti. O významu Kanady svědčí i její aktivní členství v mnoha mezinárodních organizacích, včetně OECD, WTO, G-8, NATO či OSN.

Úzké vztahy mezi oběma partnery se začaly vyvíjet již roku 1959, kdy došlo k akreditaci kanadského velvyslance u EHS. Mise zastupující ES v Kanadě byla zřízena až v roce 1976. V průběhu 60. let se ale vzájemné vztahy zároveň nesou ve znamení negativního kanadského postoje směrem k evropskému integračnímu procesu, neboť se začíná uvažovat nad vstupem jejího tradičního a největšího evropského obchodního partnera, Velké Británie, do EHS. Tehdejší vztahy Kanady a Evropských společenství se vzhledem k závislosti kanadské ekonomiky na USA rozvíjely spíše na bázi mimoekonomické spolupráce (např. mírové využití jaderné energie).

Spolupráce v ekonomické oblasti se plně začala vyvíjet až od 70. let, mj. i v důsledku poklesu vývozu do VB, kdy si Kanada začala uvědomovat svou závislost na USA, a tedy potřebu diverzifikace exportu.

Evropská unie je po USA největším obchodním partnerem Kanady, zatímco Kanada zaujímá mezi obchodními partnery EU 11. příčku. Oboustranně nejdůležitějšími obchodními artikly jsou stroje, dopravní zařízení a chemikálie, z Kanady jsou na evropský trh dováženy i suroviny. Co se týče celkové hodnoty zboží i služeb, jsou vzájemné exporty a importy mezi Kanadou a EU velmi vyrovnané. Významnou roli hrají i kapitálové vztahy mezi oběma partnery - Evropská unie je druhým největším investorem v Kanadě a Kanada zaujímá mezi investory v EU třetí místo.

V současnosti dochází ke značnému upevnování a oživování kanadsko-evropských vztahů. V roce 2009 během summitu v Praze započala vyjednávání Komplexní hospodářské a obchodní dohody (tzv. CETA, *Comprehensive Economic and Trade Agreement*) s velmi ambiciózním plánem zavést zónu volného obchodu. Rozdílnosti v celních sazbách stále zůstávají problematickým bodem ve vzájemných

²³ Euroskop: Evropská unie a svět. *Čína* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/cina/>

vztazích. CETA měla být podle původního plánu dokončena již v roce 2012, k čemuž zatím nedošlo, přestože se proces nachází již v závěrečné fázi. Dalším stále vyjednáváním dokumentem je také Dohoda o strategickém partnerství (Strategic Partnership Agreement).²⁴

6.1.5 Obchodní dohoda EU a Kanady

Po měsících intenzivních vyjednávání byla na podzim 2013 uzavřena obchodní dohoda Evropské unie s Kanadou (CETA), která by v následujících letech měla přispět k nastartování hospodářského růstu. „Tato velmi ambiciózní dohoda přesahující rámec vzájemných obchodních vztahů znamená pro ekonomiku EU obrovský význam,“ řekl při této příležitosti předseda Evropské komise José Manuel Barroso. „Kanada je jednou z nejvíce vyspělých ekonomik světa. Rozšířením přístupu na trh zboží a služeb vzniknou zcela nové příležitosti pro evropské i kanadské firmy a investory,“ dodal Barroso.

Evropská unie je druhým největším kanadským obchodním partnerem. Jedenáct z dvaadvaceti kanadských prioritních trhů se nachází v zemích EU. Celková obchodní výměna mezi těmito celky dosáhla v roce 2012 necelých 62 miliard EUR ve zboží a téměř 27 miliard EUR ve službách. Ačkoliv je již v platnosti celá řada bilaterálních smluv a dochází k pravidelným setkáním na nejvyšší úrovni, znamená přijetí Komplexní hospodářské a obchodní dohody velký průlom, neboť zcela ruší clo na zboží nezemědělského charakteru, z 99 % ruší clo na průmyslové výrobky (zcela budou zrušeny po sedmi letech), z 95,5 % ruší clo na mořské produkty (úplná liberalizace opět po uplynutí přechodné doby sedmi let), z 94 % ruší clo na zemědělské produkty a zcela uvolňuje trhy mléka a mléčných výrobků.

V následujících sedmi letech vstupu dohody v platnost je odhadován růst evropského HDP přibližně o 11,6 miliard EUR, resp. 8,2 miliard EUR v případě HDP Kanady. Co se týče samotné struktury těchto navýšení, 50 % by měl tvořit export služeb, 25 % zisky z odstranění tarifních (cla) a 25 % odstranění netarifních překážek (kvóty, regulace). Vývoz zboží a služeb by dle výše zmiňované studie měl být navýšen o zhruba jednu čtvrtinu v případě EU, resp. jednu pětinu v případě Kanady.

²⁴ Euroskop: *Nejdůležitější státy* [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9127/sekce/kanada/>

Souhrnná hospodářská a obchodní dohoda by měla přinést transparentnost a posílit právní jistotu v doposud rozdílných systémech. Kromě liberalizace obchodu je její významnou součástí například otázka ochrany investic, umožnění účasti evropských firem na veřejných zakázkách na všech kanadských úrovních, geografická ochrana produktů, uznávání technických norem a standardů, uznávání vysokoškolských diplomů a kvalifikací, či otázka udržitelného rozvoje.

Problematickou oblastí se v průběhu vyjednávacích kol ukázala především zmiňovaná geografická ochrana produktů (například boj řecké strany o výhradní užívání názvu sýru Feta) a dále pak otázky okolo farmaceutických výrobků, které se týkalo sporů o patenty a jejich duševní vlastnictví. Problémem byl i vízový styk Kanady s některými evropskými zeměmi – zejména Českou republikou a nyní i Rumunskem.²⁵

6.1.6 Země Afriky, Karibiku a Pacifiku (ACP)

Vzhledem ke koloniální minulosti mnoha členských zemí EU se na základě zvláštních vztahů s bývalými koloniemi formovala politika EU vůči těmto zemím, které je obecně možno označit jako rozvojové. Tato skupina v současnosti zahrnuje 79 států v Africe, oblasti Karibiku a v Pacifiku (oproti původním 46). Vzájemné vztahy mají základ jednak bilaterální, jednak multilaterální - ty komplexně upravují vztahy s touto skupinou zemí. První taková komplexní dohoda byla uzavřena r. 1963 v Yaoundé (Benin), dále byla rozšířena tzv. dohodami z Lomé (1975) a nejnověji dohodou z Cotonou v r. 2000. Zatímco původní dohody byly uzavřeny v průběhu procesu dekolonizace a zaměřovaly se primárně na rozvojovou pomoc, poskytovanou Evropským společenstvím těmto zemím, dohoda z Cotonou je komplexní dohodou, která zahrnuje i další aspekty vzájemných vztahů. Evropská unie se snaží ve vzájemných vztazích prosazovat princip kondicionality, který podmiňuje poskytnutí rozvojové pomoci zlepšováním stavu demokracie, právního státu a ekonomickými reformami v předmětných zemích.

Hlavními pilíři této dohody jsou:

- Rozvojová spolupráce
- Hospodářská a obchodní spolupráce

²⁵ BusinessInfo.cz: *Obchodní dohoda EU a Kanada – jaký je stav?* [online]. 25. 2. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/obchodni-dohoda-eu-a-kanada-jaky-je-stav-47019.html>

- Politická dimenze

Hlavními principy, na kterých je dohoda z Cotonou založena, jsou:

- Rovnost partnerů a společné vlastnictví rozvojových strategií
- Participace (včetně jak státních, tak dalších aktérů)
- Klíčová role dialogu a důraz na plnění vzájemných závazků
- Diferenciace a regionalizace²⁶

6.1.7 Latinská Amerika

Na rozdíl od zemí ACP nevymezuje vztahy EU a Latinské Ameriky žádná komplexní dohoda typu dohody z Cotonou, ale pouze bilaterální dohody s jednotlivými zeměmi regionu, které mohou mít různou povahu. Například s Chile jako s jedinou zemí regionu uzavřela v r. 2002 EU asociační dohodu, v případě Argentiny Rámcovou dohodu o obchodu a ekonomické spolupráci, v případě Mexika Dohodu o ekonomickém partnerství, politické koordinaci a spolupráci apod. Z hlediska bilaterálních vztahů jsou pro EU nejdůležitější vztahy s Brazílií a Mexikem - oběma těmito zemím navrhla EU strategické partnerství, které obsahuje především intenzivnější dialog ohledně širokého spektra otázek a pravidelné konání summitů na nejvyšší politické úrovni (summity se ovšem konají na základě asociační dohody i ve formátu EU - Chile).

Nicméně Evropská komise komplexně definovala hlavní priority vzájemných vztahů v dokumentu (sdělení) s názvem „Evropská unie a Latinská Amerika - globální hráči v partnerství“, který je aktualizací předchozí strategie s názvem „Silnější partnerství mezi Evropskou unií a Latinskou Amerikou“ z roku 2005. Součástí strategických dokumentů vztahujících se k regionu je rovněž Regionální strategický dokument na období 2007-2013, který definuje specifické oblasti rozvojové spolupráce, jejíž celkový objem v daném časovém horizontu ze strany EU činí 3 miliardy EUR.

Jednou za dva roky je organizován summit ve formátu EU - Latinská Amerika - státy karibské oblasti, následující se bude konat v Madridu v roce 2010. Oba partneři se setkávají rovněž na ministerské úrovni ve formátu EU a tzv. skupina Rio. Mezi nejdůležitější témata ve vztazích EU a Latinské Ameriky patří otázky ekonomické

²⁶ Euroskop: Evropská unie a svět. *Země Afriky, Karibiku a Pacifiku* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/zeme-afriky-karibiku-a-pacifiku/>

a finanční, životní prostředí, migrace, klimatické změny, zaměstnanost a sociální otázky nebo věda a výzkum.²⁷

²⁷ Euroskop: Evropská unie a svět. *Latinská Amerika* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/latinska-amerika/>

7 OBCHODNÍ BILANCE EU A NEJVĚTŠÍCH SVĚTOVÝCH EKONOMIK

Následující tabulka porovnává export a import v letech 2010 a 2011 v dobách, kdy byla ve všech zemích největší ekonomická recese. Zajímavý údaj ovšem uvádí Řecko, které mělo procentuální růst export na hodnotě 39,9%. Je to tak nejvíce ze všech členských států EU 27. Největší procentuální růst na straně importu zaznamenali naši sousedé ze Slovenska. Mezi rokem 2010 a 2011 měli růst importu necelých 200%. To se však v roce 2011 negativně projevilo na obchodní bilanci, která se snížila o skoro 30 mil eur. I přes tato čísla si Slovensko dokázalo udržet kladnou obchodní bilanci. Co se týká mimo evropských zemí, je dalším zajímavým číslem jakým obrovským tempem roste ekonomika Indie. Nejhorší obchodní bilanci v roce 2011 zaznamenaly Spojené státy americké. Tato bývalá světová velmoc v dnešní době nemůže konkurovat expandujícím ekonomikám Číny, Indie a Ruska. Do záporných čísel obchodní bilance spadlo také Japonsko. Zde si ale myslím, že je to zapříčiněno ničivou přírodní katastrofou, která Japonsko postihla v březnu 2011 a negativně se podepsala pod ekonomickou situaci.

Mezinárodní obchod se zbožím mezi EU 27 a ostatními zeměmi světa (součet vývozu a dovozu do/ze zemí mimo EU) dosáhl v roce 2011 hodnoty 3 267 467 milionů EUR, obchodní činnost EU 27 jako taková zaznamenala jak u vývozu, tak u dovozu rekordní úroveň. V roce 2011 se obchod EU 27 se zbožím celkem zvýšil oproti předchozímu roku o 379 939 milionů EUR.

Po prudkém poklesu vývozu i dovozu zboží v roce 2009 se vývoz EU 27 v roce 2011 zvýšil a dosáhl rekordní úrovně 1 553 923 milionů EUR, tj. vzrostl o 14,5 % ve srovnání s rokem předchozím. K tomuto zvýšení přispěl zejména nárůst vývozu strojů a dopravních prostředků a ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu. Dovoz zboží se zvýšil o 11,9 % a dosáhl hodnoty 1 713 544 milionů EUR, přičemž nejvyšší nárůst zaznamenal dovoz nerostných paliv a maziv a surovin.²⁸

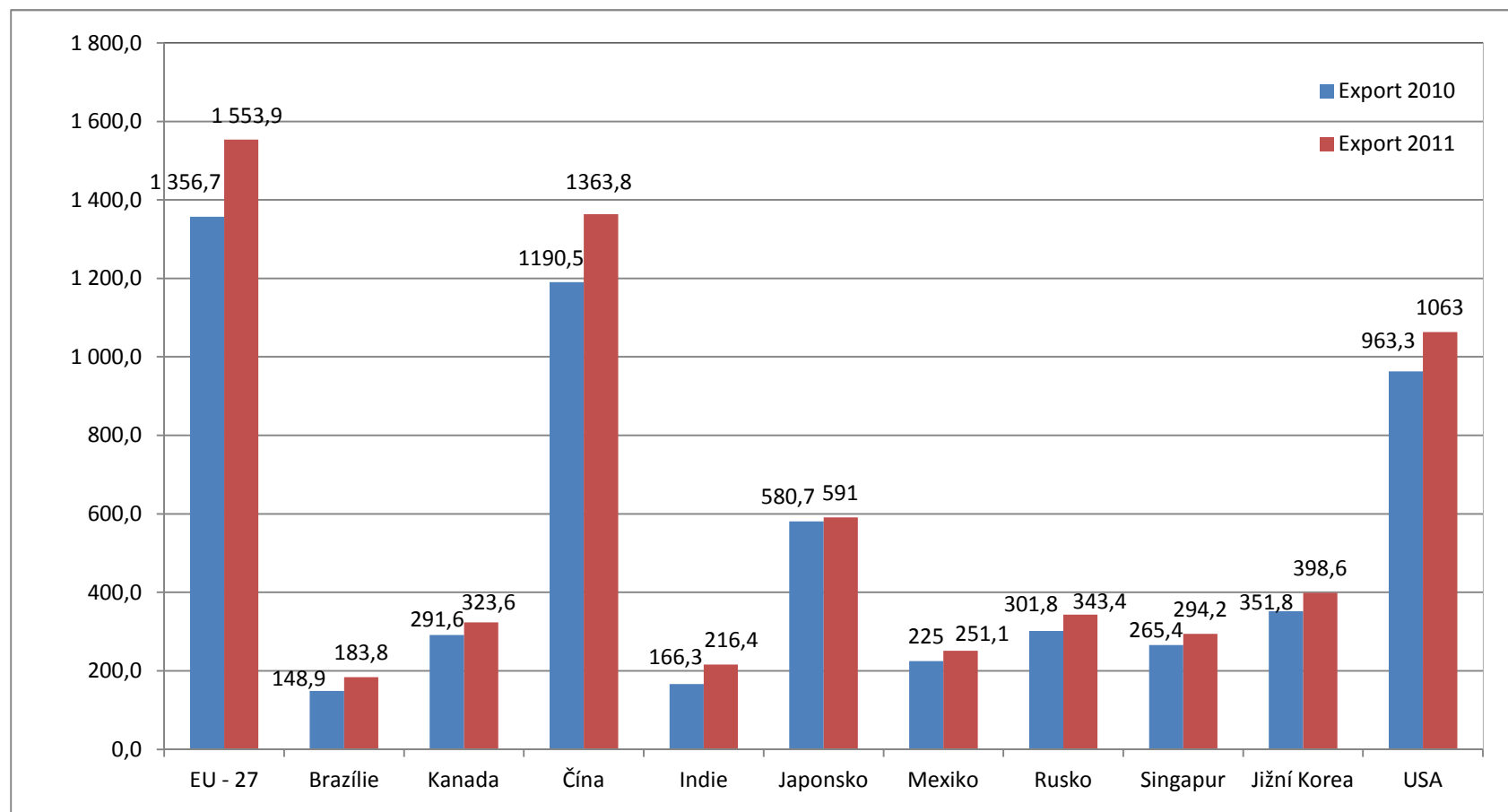
²⁸ Eurostat. *Mezinárodní obchod se zbožím* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs

Tab. 1: „Export a import v letech 2010 a 2011“²⁹

	Export			Import			Obchodní bilance	
	2010	2011	Nárůst v %	2010	2011	Nárůst v %	2010	2011
EU – 27	1 356,7	1 553,9	14,5%	1 530,8	1 713,5	11,7%	-174,1	-159,6
Belgie	308,3	342,4	11,1%	296,7	331,5	11,7%	11,6	10,9
Bulharsko	15,6	20,2	29,5%	19,2	23,3	21,4%	-3,6	-3,1
Česká republika	100,3	116,6	16,3%	95,5	108,9	14,0%	4,8	7,7
Dánsko	73,5	81,5	10,9%	64,0	70,3	9,8%	9,5	11,2
Estonsko	8,7	12,0	37,9%	9,3	12,6	35,5%	-0,6	-0,6
Finsko	52,4	56,7	8,2%	51,9	60,5	16,6%	0,5	-3,8
Francie	394,9	428,2	8,4%	512,8	512,8	0,0%	-117,9	-84,6
Irsko	87,9	91,2	3,8%	45,5	47,8	5,1%	42,4	43,4
Itálie	337,4	375,9	11,4%	367,4	400,5	9,0%	-30,0	-24,6
Kypr	1,1	1,3	18,2%	6,5	6,2	-4,6%	-5,4	-4,9
Litva	7,2	9,4	30,6%	8,8	11,7	33,0%	-1,6	-2,3
Lotyšsko	15,7	20,2	28,7%	17,7	22,6	27,7%	-2,0	-2,4
Lucembursko	14,9	15,6	4,7%	18,9	20,6	9,0%	-4,0	-5,0
Maďarsko	72,0	80,6	11,9%	66,5	73,7	10,8%	5,5	6,9
Malta	2,7	3,2	18,5%	3,8	4,5	18,4%	-1,1	-1,3
Německo	949,6	1 057,7	11,4%	795,7	900,8	13,2%	153,9	156,9
Nizozemí	433,2	474,9	9,6%	389,5	430,1	10,4%	43,7	44,8
Polsko	120,5	134,6	11,7%	134,3	149,2	11,1%	-13,8	-14,6
Portugalsko	36,8	42,4	15,2%	57,1	57,7	1,1%	-20,3	-15,3
Rakousko	115,1	127,8	11,0%	119,9	137,2	14,4%	-4,8	-9,4
Rumunsko	37,3	45,0	20,6%	46,9	54,8	16,8%	-9,6	-9,8
Řecko	16,3	22,8	39,9%	48,2	43,7	-9,3%	-31,9	-20,9
Slovensko	48,8	57,0	16,8%	19,1	55,5	190,6%	29,7	1,5
Slovinsko	22,0	25,0	13,6%	22,7	25,5	12,3%	-0,7	-0,5
Španělsko	191,9	220,1	14,7%	246,7	268,5	8,8%	-54,8	-48,4
Švédsko	119,6	134,5	12,5%	112,4	126,4	12,5%	7,2	8,1
Velká Británie	313,8	361,3	15,1%	445,9	484,5	8,7%	-132,1	-123,2
Island	3,5	3,8	8,6%	3	3,5	16,7%	0,5	0,3
Norsko	98,4	124,2	26,2%	58,4	70	19,9%	40	54,2
Švýcarsko	158,1	168,8	6,8%	141,9	149,6	5,4%	16,2	19,2
Brazílie	148,9	183,8	23,4%	136,1	162,4	19,3%	12,8	21,4
Kanada	291,6	323,6	11,0%	295,8	323,7	9,4%	-4,2	-0,1
Čína	1190,5	1363,8	14,6%	1051,7	1252,4	19,1%	138,8	111,4
Indie	166,3	216,4	30,1%	202,6	332,0	63,9%	-36,3	-115,6
Japonsko	580,7	591	1,8%	522,5	614,1	17,5%	58,2	-23,1
Mexiko	225	251,1	11,6%	227,4	252	10,8%	-2,4	-0,9
Rusko	301,8	343,4	13,8%	187,6	204,6	9,1%	114,2	138,8
Singapur	265,4	294,2	10,9%	234,4	262,8	12,1%	31	31,4
Jižní Korea	351,8	398,6	13,3%	320,7	376,5	17,4%	31,1	22,1
USA	963,3	1063	10,3%	1483,4	1625,4	9,6%	-520,1	-562,4

²⁹ Eurostat. *Mezinárodní obchod se zbožím* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs

Graf 1: „Vývoj zahraničního obchodu v letech 2010 a 2011“³⁰

³⁰ Vlastní zpracování

7.1 Porovnání importu a exportu v roce 2011

V následující tabulce můžeme porovnat výkonnost jednotlivých ekonomik na území 27 států Evropské unie. První místo patří Německu, které vytváří více jak 27% celkového exportu. Dalším zajímavým údajem je obchodní bilance. Jak lze z tabulky vyčíst, většina členů EU 27 má zápornou bilanci. K těmto státům patří bohužel i Česká republika, která v roce 2011 měla zápornou obchodní bilanci v rámci EU 27 ve výši - 8 mil eur.

Směna zboží mezi členskými státy EU (obchod uvnitř EU) dosáhla v roce 2011 hodnoty – podle odeslaného zboží – 2 804 131 milionů EUR. To znamená, že téměř dvojnásobně převýšila úroveň vývozu z EU 27 do nečlenských zemí (obchod mimo EU). Význam vnitřního trhu EU podtrhuje skutečnost, že u všech členských států EU s výjimkou Spojeného království byl obchod se zbožím uvnitř EU vyšší než obchod se zeměmi mimo EU. Podíl na celkovém obchodu se zbožím připadající na toky uvnitř EU a mimo EU se v jednotlivých členských státech značně lišil a do jisté míry odrážel určité historické vztahy a zeměpisnou polohu.³¹

³¹ Eurostat. *Mezinárodní obchod se zbožím* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs

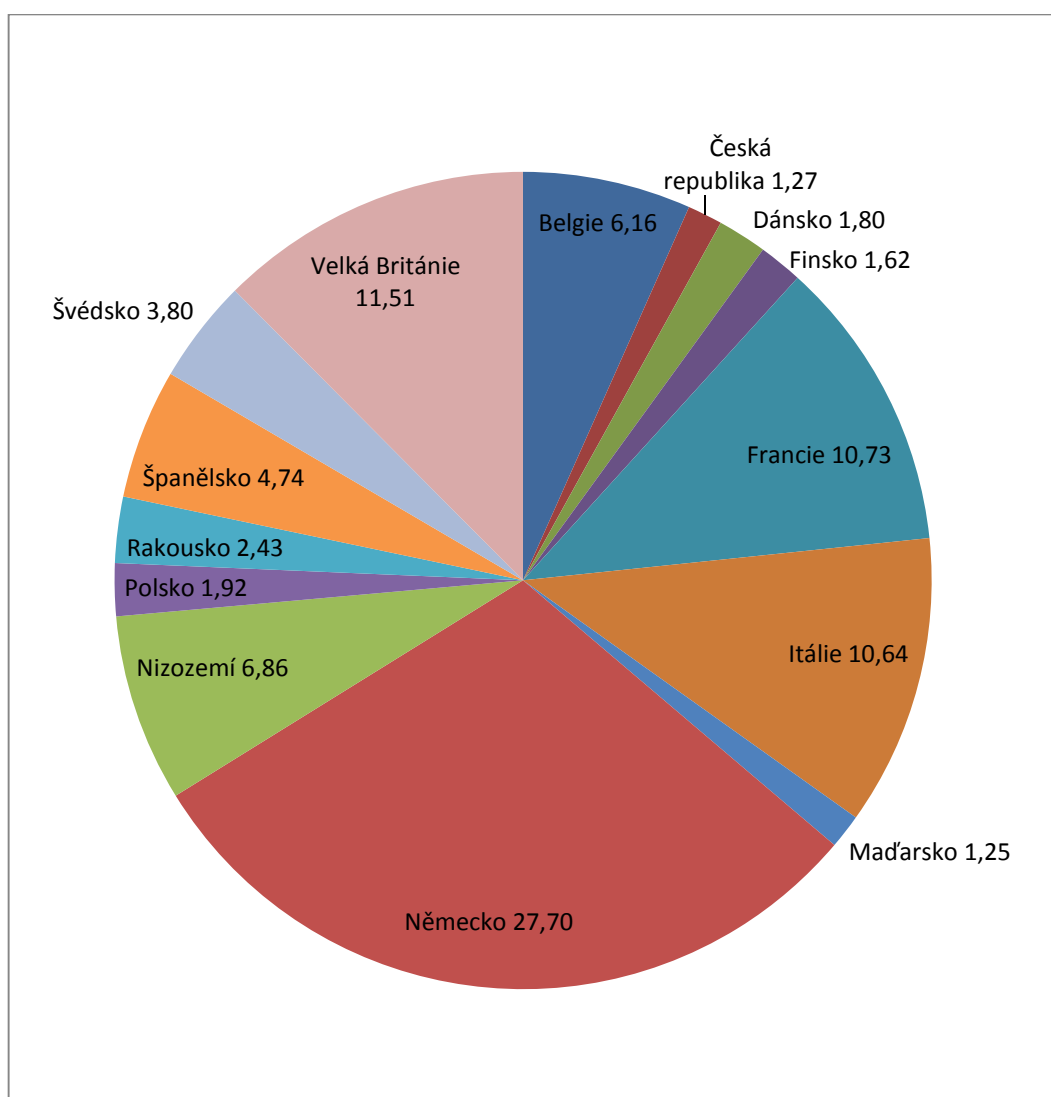
Tab. 2: „Porovnání importu a exportu v roce 2011“³²

	Export		Import		Obchodní bilance (EUR 1 000 mil)
	(EUR 1 000 mil)	Podíl na exportu EU - 27	(EUR 1 000 mil)	Podíl na importu EU - 27	
EU - 27	1 553,9	100,0	1 713,5	100,0	-159,6
Belgie	95,7	6,16	105,0	6,13	-9,3
Bulharsko	7,6	0,49	9,5	0,55	-1,9
Česká republika	19,8	1,27	27,8	1,62	-8,0
Dánsko	27,9	1,80	20,3	1,18	7,6
Estonsko	4,1	0,26	2,7	0,16	1,4
Finsko	25,1	1,62	23,3	1,36	1,8
Francie	166,8	10,73	166,3	9,71	0,5
Irsko	38,2	2,46	14,5	0,85	23,7
Itálie	165,4	10,64	187,0	10,91	-21,6
Kypr	0,4	0,03	1,9	0,11	-1,5
Litva	3,2	0,21	2,6	0,15	0,6
Lotyšsko	7,8	0,50	10,0	0,58	-2,2
Lucembursko	3,0	0,19	3,8	0,22	-0,8
Maďarsko	19,4	1,25	22,5	1,31	-3,1
Malta	1,9	0,12	1,2	0,07	0,7
Německo	430,5	27,70	328,3	19,16	102,2
Nizozemí	106,6	6,86	230,3	13,44	-123,7
Polsko	29,9	1,92	45,6	2,66	-15,7
Portugalsko	11,0	0,71	15,6	0,91	-4,6
Rakousko	37,7	2,43	31,9	1,86	5,8
Rumunsko	13,0	0,84	15,0	0,88	-2,0
Řecko	11,4	0,73	21,0	1,23	-9,6
Slovensko	8,7	0,56	15,4	0,90	-6,7
Slovinsko	7,3	0,47	8,3	0,48	-1,0
Španělsko	73,7	4,74	114,8	6,70	-41,1
Švédsko	59,1	3,80	40,3	2,35	18,8
Velká Británie	178,9	11,51	248,7	14,51	-69,8

³² Eurostat. *Mezinárodní obchod se zbožím* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs

Jak můžeme vidět na grafu, České republice patří 14. místo z 27 členských států. Podíl na exportu EU – 27 činí 1,27%. Německo si zachovalo zdaleka nejdůležitější postavení, pokud jde o obchod se zeměmi mimo EU 27 v roce 2011, podílelo se 27,7 % na vývozu zboží z EU 27 do nečlenských zemí a téměř jednou pětinou (19,2 %) na dovozu EU 27. Další tři země, které jsou největšími vývozci zboží, Spojené království (11,5 %), Francie (10,7 %) a Itálie (10,6 %), si udržely své postavení z roku 2010 a byly spolu s Německem jedinými členskými státy s dvouciferným podílem na vývozu EU 27.

Graf 2: „Podíl na celkovém exportu u vybraných států za rok 2011“³³

³³ Vlastní zpracování

7.2 Obchodní bilance v roce 2012 – import

S 20 % podílem na světovém dovozu je Evropská unie největší obchodní velmocí na světě. Volný obchod mezi jejími členy je jedním ze základních stavebních kamenů, na nichž Unie stojí. EU rovněž prosazuje liberalizaci světového obchodu. Česká republika v roce 2012 zvýšila procentní podíl o necelý jeden bod.

Tab. 3: „Import v roce 2012“³⁴

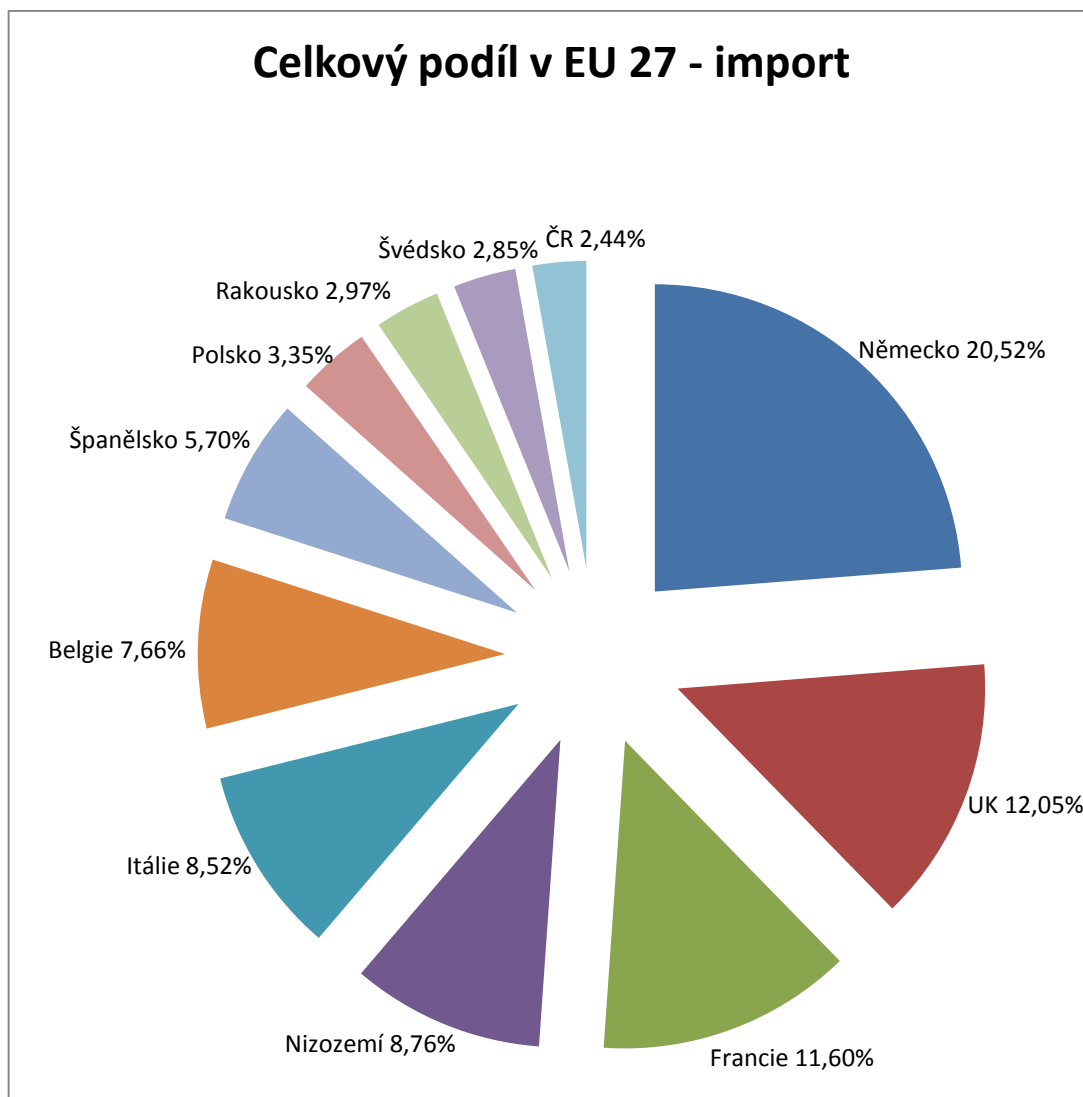
Importer	Import 2012	Celkový podíl ve WT	Celkový podíl v EU 27
Celkově WT	14 223 823		
EU 27	4 445 804	31,26%	
Německo	912 294	6,41%	20,52%
UK	535 841	3,77%	12,05%
Francie	515 727	3,63%	11,60%
Nizozemí	389 659	2,74%	8,76%
Itálie	378 761	2,66%	8,52%
Belgie	340 477	2,39%	7,66%
Španělsko	253 354	1,78%	5,70%
Polsko	148 847	1,05%	3,35%
Rakousko	131 922	0,93%	2,97%
Švédsko	126 515	0,89%	2,85%
Česká republika	108 645	0,76%	2,44%
Maďarsko	73 297	0,52%	1,65%
Dánsko	71 624	0,50%	1,61%
Slovensko	60 412	0,42%	1,36%
Finsko	59 163	0,42%	1,33%
Portugalsko	56 211	0,40%	1,26%
Rumunsko	54 631	0,38%	1,23%
Irsko	49 064	0,34%	1,10%
Řecko	48 474	0,34%	1,09%
Bulharsko	25 460	0,18%	0,57%
Lotyšsko	25 067	0,18%	0,56%
Slovinsko	22 069	0,16%	0,50%
Lucembursko	18 670	0,13%	0,42%
Estonsko	15 238	0,11%	0,34%
Litva	12 505	0,09%	0,28%
Malta	6 140	0,04%	0,14%
Kypr	5 736	0,04%	0,13%

výše uvedená čísla jsou v milionech euro

³⁴ International trade center. *Trade statistics for international business development* [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.trademap.org/tradestat/index.aspx>

Z grafu můžeme vidět, že České republice patří 11. místo z 27 členských států. Podíl na importu EU – 27 v roce 2012 činí 2,44%. Největšími dovozci zboží z nečlenských zemí byly po Německu Spojené království, Nizozemsko a Itálie. Relativně vysoký podíl Nizozemska lze do jisté míry vysvětlit značným množstvím zboží, které se dostává do EU přes Rotterdam – nejvýznamnější námořní přístav EU.

Graf 3: „Podíl na celkovém importu u vybraných států za rok 2012“³⁵

³⁵ Vlastní zpracování

7.3 Obchodní bilance v roce 2012 – export

Pokud porovnáme rok 2011 a rok 2012 co se týká exportu, Česká republika si polepšila o tři místa na celkové 11. místo. Export se zvýšil oproti předchozímu roku o 6,4%. Obchodní bilance České republiky v roce 2012, navzdory nelehké ekonomické situaci, skončila přebytkem. První místo patří opět ekonomicky velice silnému Německu, které každoročně udržuje pravidelný růst a je tak největším „tahounem“ EU 27.

Evropská unie je největším světovým vývozcem výrobků a služeb. Zároveň je nejdůležitějším dovozním trhem pro více než 100 států. Její vnitřní trh je největším jednotným trhem na světě. Evropští i světoví spotřebitelé a investoři požívají řadu výhod ze zjednodušeného systému, který nabízí prostor, v němž se mohou lidé, zboží, služby a kapitál volně pohybovat.³⁶

³⁶ Evropská unie. *Obchod* [online]. 8. 4. 2014 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/comm/index_cs.htm

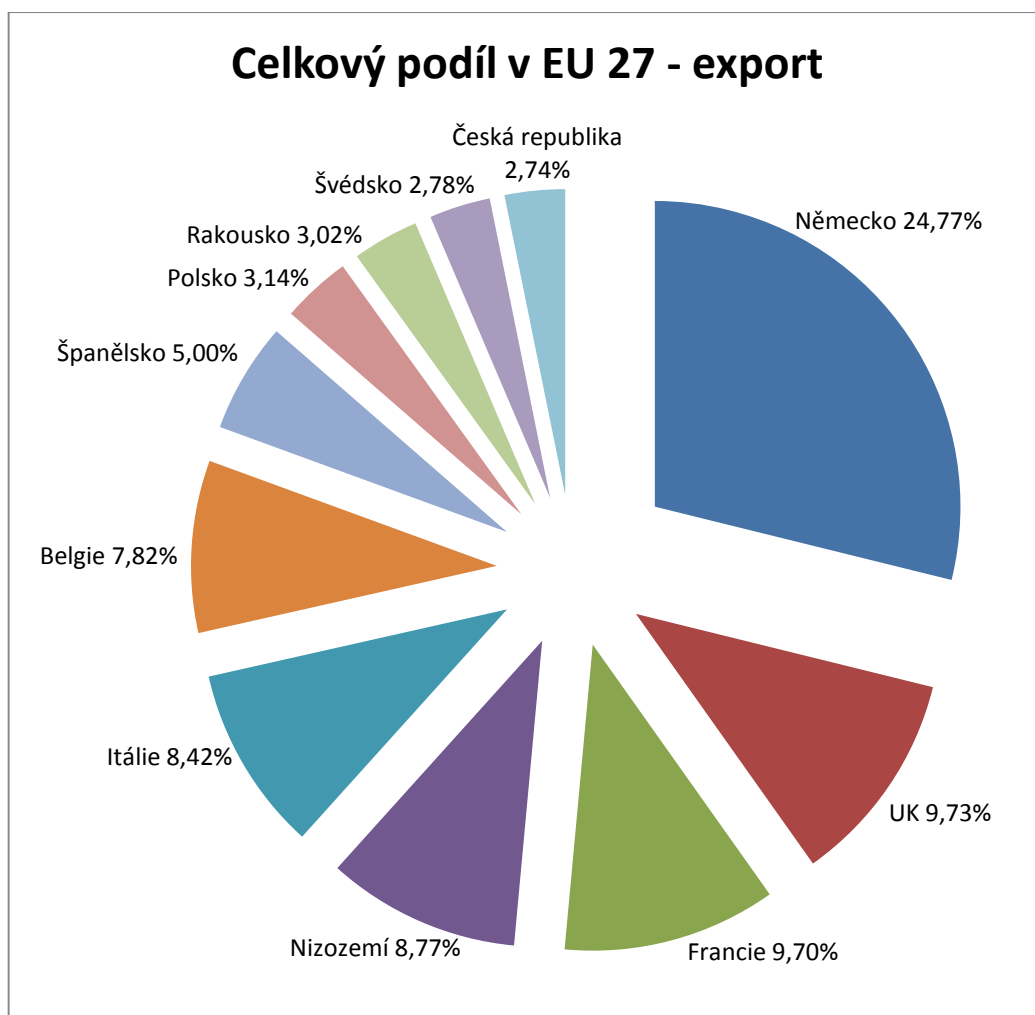
Tab. 4: „Export v roce 2012“³⁷

Exporter	Export 2012	Celkový podíl ve WT	Celkový podíl v EU 27
Celkově WT	14 041 091		
EU 27	4 414 733	31,44%	
Německo	1 101 160	7,84%	24,77%
UK	432 768	3,08%	9,73%
Francie	431 292	3,07%	9,70%
Nizozemí	389 727	2,78%	8,77%
Itálie	374 179	2,66%	8,42%
Belgie	347 453	2,47%	7,82%
Španělsko	222 331	1,58%	5,00%
Polsko	139 651	0,99%	3,14%
Rakousko	134 238	0,96%	3,02%
Švédsko	123 492	0,88%	2,78%
Česká republika	121 627	0,87%	2,74%
Maďarsko	91 981	0,66%	2,07%
Dánsko	82 080	0,58%	1,85%
Slovensko	80 093	0,57%	1,80%
Finsko	62 789	0,45%	1,41%
Portugalsko	56 742	0,40%	1,28%
Rumunsko	45 393	0,32%	1,02%
Irsko	45 024	0,32%	1,01%
Řecko	27 354	0,19%	0,62%
Bulharsko	23 057	0,16%	0,52%
Lotyšsko	21 056	0,15%	0,47%
Slovinsko	20 760	0,15%	0,47%
Lucembursko	14 162	0,10%	0,32%
Estonsko	10 646	0,08%	0,24%
Litva	9 864	0,07%	0,22%
Malta	4 390	0,03%	0,10%
Kypr	1 420	0,01%	0,03%

výše uvedená čísla jsou v milionech euro

³⁷ International trade center. *Trade statistics for international business development* [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.trademap.org/tradestat/index.aspx>

Graf 4: „Podíl na celkovém exportu u vybraných států za rok 2012“³⁸

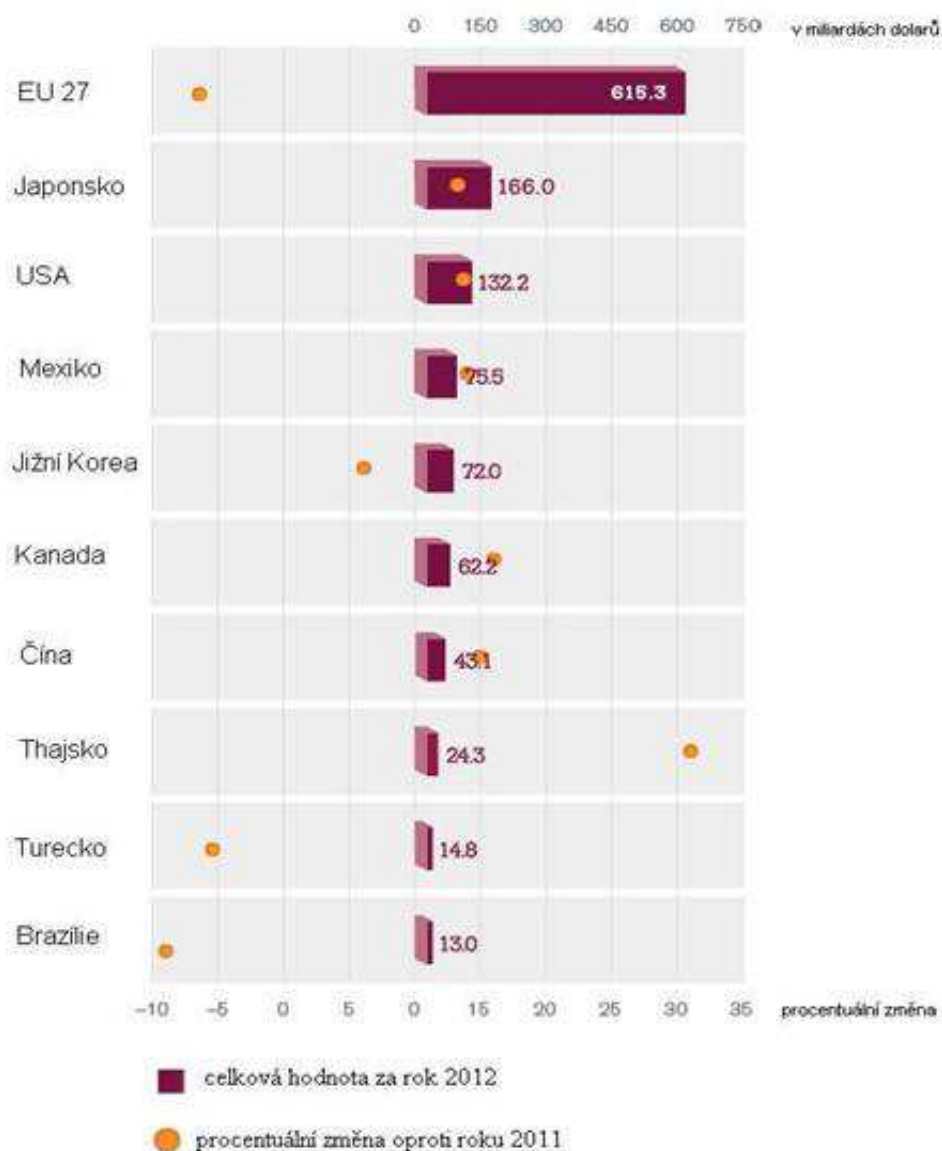

³⁸ Vlastní zpracování

7.4 Podíl EU na automobilovém průmyslu

Poprvé od roku 2001 klesl podíl EU 27 v automobilovém průmyslu pod 50%. V roce 2011 byl podíl EU 27 v automobilovém průmyslu 51%, v roce 2012 zaznamenává EU 27 pokles o 7%. Dalšími státy, u kterých byl zaznamenán pokles je Brazílie (- 9,5%), Turecko (- 5,4%) a Jižní Korea (- 4%). Naopak největší růst zaznamenává Thajsko (32%), které se vzpamatovalo z ničivých povodní v roce 2011. Dalšími státy, které zaznamenaly růst je USA (11%), Japonsko (9%), Mexiko (12%), které předběhlo Jižní Koreu a vrací se tak na umístění stejné jako v roce 2010, Kanada (18%) a nakonec Čína (15%).³⁹

Tab. 5: „Automobilový průmysl a jeho vývoj“⁴⁰

³⁹ World Trade Organization. *EU share in exports of automotive products falls below 50%* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

⁴⁰ Vlastní zpracování

ZÁVĚR

Společná obchodní politika je jednou z nestarších politik EU. Její základy byly položeny už v Římské smlouvě (1957), která si kladla za cíl vytvořit společný trh šesti členských zemí. Prvním krokem k vytvoření společného trhu a zajištění volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu bylo vytvoření celní unie v roce 1968. Byla tak odstraněna cla na průmyslové výrobky a zaveden společný celní sazebník. Jednotný vnitřní trh (rozšířená forma společného trhu) byl ale zaveden až v roce 1993 na základě Jednotného evropského aktu. V témže roce také vstupuje v platnost Maastrichtská smlouva a Evropská společenství se tak stávají prvním pilířem Evropské unie. V současné době se společnou obchodní politikou řídí 27 členských států EU.

Obchodní politika je prováděna orgány EU a jejich pravomoci jsou vymezeny článkem 133 Smlouvy o založení Evropského společenství. Evropská komise je zástupcem členských států ve WTO a v oblasti SOP působí jako negociátor obchodních dohod a iniciátor legislativních návrhů. Obchodní politika podléhá Generálnímu ředitelství pro obchod. Na základě návrhů od Komise potom rozhoduje Rada ministrů. Ta zmocňuje Komisi k vyjednávání a pravidelně s ní jednotlivé kroky konzultuje.

Obchodní politika není politikou neměnnou. Stále se vyvíjí a musí čelit novým problémům a hledat nová řešení. Problémy, které je v současné době nucena společná obchodní politika EU řešit, jsou např. vzájemný obchod s Čínou a Japonskem.

Evropská unie a Čína se zavázaly prohloubit svoji obchodní spolupráci. Účelem je snížit deficit obchodní bilance, který vykazuje EU v obchodu s ČLR, a zjednodušit evropským firmám vstup na čínský trh. Čínská ekonomika zažívá v poslední době obrovský boom a čínský trh je lákadlem pro firmy po celém světě. Dalším takovým to státem, na který by se měla Evropská unie zaměřit je Indie, která může být důležitým obchodním partnerem.

V SOP vidím velkou budoucnost, co se týká obchodu. Jelikož pracuji ve firmě, která dováží zboží hlavně z Německa, Anglie a Nizozemí a toto zboží je již osvobozeno od cla, které tak nezvedá jeho cenu na českém trhu a pro potencionální zákazníky je tak mnohem dostupnější. Pokud by tato cla byla odstraněna i na zboží mimo EU 27 např. USA a Kanada nedocházelo by zde ke zdoluhavým administrativním úkonům, které zboží i na několik dní zdrží na letišti či celním úřadu. Každá mince má však dvě strany.

Odstraněním cel by mohlo dojít k rozvrácení trhu na určitém území, jelikož by stát neměl žádné možnosti jak ochránit svůj trh před zbožím dováženým z ostatních zemí. Toto by mohlo mít negativní vliv na tuzemské výrobce, kteří by tak nemohli konkurovat zahraničním firmám, které mají mnohem nižší režijní náklady.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-807-3252-236.
2. FOJTÍKOVÁ, L. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008, 179 s. ISBN 978-80-7179-939-9.
3. JANATKA F. a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, 295 s. ISBN 80-735-7006-8.
4. KANIOK, P. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Editor Petr Fiala, Markéta Pitrová. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2003, 248 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 19. ISBN 80-210-3041-0.
5. KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006, 347 s. ISBN 80-246-1212-7.
6. KUNEŠOVÁ, H. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck. 2006, 319s. ISBN 80-717-9455-4.
7. LEBIEDZIK, M., TVRDOŇ, M. *Hospodářské politiky Evropských společenství - vznik, vývoj a současnost*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2007, 203 s. ISBN 978-80-7248-424-9.
8. ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, 369 s. ISBN 80-707-9946-3.

Elektronické zdroje

1. BusinessInfo.cz: *Obchodní dohoda EU a Kanada – jaký je stav?* [online]. 25. 2. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/obchodni-dohoda-eu-a-kanada-jaky-je-stav-47019.html>
2. Euroskop: *Evropská unie a svět*. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>
3. Euroskop: *Evropská unie a svět. Čína* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/cina/>
4. Euroskop: *Evropská unie a svět. Latinská Amerika* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/latinska-amerika/>
5. Euroskop: *Evropská unie a svět. Rusko* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/rusko/>
6. Euroskop: *Evropská unie a svět. USA* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/usa/>

7. Euroskop: Evropská unie a svět. *Země Afriky, Karibiku a Pacifiku* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/zeme-afriky-karibiku-a-pacifiku/>
8. Euroskop: *Nejdůležitější státy* [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9127/sekce/kanada/>
9. Eurostat. *Mezinárodní obchod se zbožím* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z WWW: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs
10. Evropská komise: *Společná obchodní politika EU a podpora exportu* [online]. 9. 8. 2011 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/20110916_reader.pdf
11. International trade center. *Trade statistics for international business development* [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.trademap.org/tradestat/index.aspx>
12. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE* [online]. 6. 2. 2005 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z WWW: <download.mpo.cz/get/26809/29280/316951/priloha002.pdf>
13. World Trade Organization. *EU share in exports of automotive products falls below 50%* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z WWW: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ACP** – země Afriky, Karibiku a Pacifiku
- CETA** – Komplexní hospodářské a obchodní dohody
- ČR** – Česká republika
- ČSFR** – Česká a Slovenská federativní republika
- EBA** – nejméně rozvinuté země
- EHS** – Evropské hospodářské společenství
- ESD** – Evropský soudní dvůr
- ESVO** – Evropské společenství volného obchodu
- EU** – Evropská unie
- EU 27** – sdružení 27 členů evropské unie
- G20** – skupina největších ekonomik světa
- G8** – skupina 8 nejvyspělejších ekonomik
- GATT** – všeobecná dohoda o clech a obchodu
- GSP** – skupina nejméně rozvinutých zemí
- JCS** – jednotný celní sazebník
- NATO** – Severoatlantická organizace
- OECD** – organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
- OEEC** – organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
- OSN** – organizace spojených národů
- PCA** – analýza hlavních komponent
- SOP** – společná obchodní politika
- TEC** – transatlantická ekonomická rada
- UNCTAD** – konference OSN o obchodu a rozvoji
- USA** – Spojené státy americké
- WTO** – Světová obchodní organizace

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky

Tabulka 1 - Export a import v letech 2010 a 2011

Tabulka 2 - Porovnání importu a exportu v roce 2011

Tabulka 3 - Import v roce 2012

Tabulka 4 - Export v roce 2012

Tabulka 5 - Automobilový průmysl a jeho vývoj

Grafy

Graf 1 - Vývoj zahraničního obchodu v letech 2010 a 2012

Graf 2 - Podíl na celkovém exportu u vybraných států za rok 2011

Graf 3 - Podíl na celkovém importu u vybraných států za rok 2012

Graf 4 - Podíl na celkovém exportu u vybraných států za rok 2012

PŘÍLOHY

Ukázka z celního sazebníku.

Kód KN	Popis zboží	Smluvní celní sazba (%)	Doplňková jednotka
1	2	3	4
8528	Monitory a projektory, bez vestavěného televizního přijímacího přístroje; televizní přijímací přístroje, též s vestavěnými rozhlasovými přijímači nebo s přístroji pro záznam nebo reprodukci zvuku nebo obrazu:		
	– Monitory s obrazovkou (CRT):		
8528 41 00	– – Typu používaného výhradně nebo hlavně v systému automatizovaného zpracování dat čísla 8471	bez	p/st
8528 49	– – Ostatní:		
8528 49 10	– – – Monochromní	14	p/st
8528 49 80	– – – Barevné	14	p/st
	– Ostatní monitory:		
8528 51 00	– – Typu používaného výhradně nebo hlavně v systému automatizovaného zpracování dat čísla 8471	bez	p/st
8528 59	– – Ostatní:		
	– – – Ploché panelové displeje umožňující zobrazení signálů ze systémů automatického zpracování dat na přijatelné úrovni výkonnosti:		
8528 59 20	– – – – Monochromní	14 (*)	p/st
	– – – – Barevné:		
8528 59 31	– – – – – S obrazovkou používající technologii displeje z tekutých krystalů (LCD)	14 (*)	p/st
8528 59 39	– – – – – Ostatní	14 (*)	p/st
8528 59 70	– – – – – Ostatní	14	p/st
	– Projektorů:		
8528 61 00	– – Typu používaného výhradně nebo hlavně v systému automatizovaného zpracování dat čísla 8471	bez	p/st
8528 69	– – Ostatní:		
8528 69 10	– – – Pracující pomocí plochého panelového displeje (například zařízení z kapalných krystalů), schopné zobrazovat digitální informace generované zařízením pro automatizované zpracování dat	bez	p/st
	– – – Ostatní:		
8528 69 91	– – – – Monochromní	2	p/st
8528 69 99	– – – – Barevné	14	p/st
	– Televizní přijímací přístroje, též s vestavěnými rozhlasovými přijímači nebo s přístroji pro záznam nebo reprodukci zvuku nebo obrazu:		
8528 71	– – Nekonstruované k zabudování video displeje nebo obrazovky:		
	– – – Videounity:		
8528 71 11	– – – – Elektronické sestavy určené k zabudování do zařízení pro automatizované zpracování dat	bez	p/st
8528 71 15	– – – – Přístroje se zařízením na bázi mikroprocesoru se zabudovaným modemem pro získání přístupu na internet a které mají funkci interaktivní výměny informací, schopné přijímat televizní signál (tzv. „set-top boxy s komunikační funkcí“ včetně těch, které mají zabudované zařízení k nahrávání nebo reprodukci, za předpokladu, že si uchovávají podstatný charakter set-top boxu s komunikační funkcí)	bez	p/st
8528 71 19	– – – – Ostatní	14	p/st

(*) Všeobecná celní sazba: bez.